

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1890. Andra Kammaren. N:o 22.

Onsdagen den 26 mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet; och leddes dervid kammarens förhandlingar fortfarande af herr vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollsutdrag angående kammarens under förmiddagen fattade beslut.

§ 2.

Till kammarens afgörande förelåg nu Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3 (i samlingen n:o 20), i anledning af väckta motioner angående förändringar uti kongl. förordningen angående försäljning af vin, maltdrycker, kokadt kaffe och andra tillagade, icke spirituösa drycker, den 24 oktober 1885.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

I föreliggande betänkande hade utskottet utlätit sig öfver sju särskilda inom kammaren väckta och till utskottet hänvisade motioner, som afsågo förändringar uti ofvanberörda kongl. förordning, nemligen motionerna n:o 5 af herr vice talmannen *Liss Olof Larsson*, med hvilken fem andra af kammarens ledamöter sig förenat, n:o 15 af herr *Johan Sjöberg*, n:o 37 af herr *C. J. Bladh*, n:o 61 af herr *L. Persson* i Heljebol, n:o 80 af herr *E. Svensson* från Karlskrona, n:o 102 af herr *O. Andersson* i Lyckorna, och n:o 141 af herr *P. Waldenström*, jemte 41 andra af kammarens ledamöter.

För att afgifva förslag i fråga om sättet för föredragningen af detta utlåtande hade ordet begärts af

Herr Gustaf Berg, som nu i sådant afseende anförde: Herr vice talman! Jag tager mig friheten hemställa, att föredragningen måtte ske och beslut fattas i följande ordning: i första rummet om

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

punkten 1, i andra om punkten 5 och slutligen om punkterna 2, 3 och 4 i den ordning de blifvit nämnda, men att diskussionen måtte få omfatta betänkandet i dess helhet.

Kammaren biföll den af herr Berg sålunda gjorda framställningen.

Ordet lemnades nu å nyo till

Herr Gustaf Berg, som yttrade: Jag skall till en början endast anhålla att få göra den förändringen i min reservation, att orden »eller, för Stockholm, öfverståthållareembetet» måtte utgå.

Då förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker m. m. i 22 § stadgar, att öfverståthållareembetet eger meddela de närmare bestämmelser i ämnet, som för hufvudstaden kunna anses vara erforderliga, torde dessa ord i min reservation vara öfverflödiga.

Härefter föredrogs *punkten 1*, deri utskottet hemställt, att i anledning af herr Liss Olof Larssons motion, n:o 5, i dess förra del och herr E. Svenssons motion, n:o 80, kammaren ville för sin del besluta, att Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhåller om sådan förändring uti kongl. förordningen den 24 oktober 1885, att förordningen endast må afse sådana maltdrycker, som innehålla mer än två volymprocent alkohol.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herr C. A. Andersson i Malmö, som yrkat afslag å motionerna.

Öfverläggningen rörande detta ärende öppnades af

Herr Andersson i Malmö, som yttrade: Som herrarne se af utskottets betänkande, har jag till detsamma fogat min reservation, och skälen dertill hafva varit desamma, som jag anförde i fjol vid förra riksdagen, då denna fråga förelåg till behandling.

Det torde ej vara obekant, att det s. k. svagdrickat är underkastadt en mycket hastig alkoholförändring. På några få dagar kan alkoholhalten ökas med ända till $\frac{3}{4}$ procent, och derigenom att en sådan ökning så hastigt försiggår, har jag för min del ansett, att det skulle blifva hardt när omöjligt att kontrollera, huru vida personer, som handla med denna dryck, göra sig skyldiga till lagbrott eller icke.

Här har visserligen i utskottets betänkande sagts, att man skulle kunna förekomma detta genom att vid brygden åsätta drycken en lägre alkoholhalt.

Det heter i utskottets betänkande å sid. 5, nedersta stycket:

»Hvad nu först angår de svagare maltdrycker, som tillverkas vid hembryggerierna, och särskildt svagdrickat, så håller denna dryck, nyss beredd, sållan så hög alkoholhalt som *en* volymprocent».

Detta måste vara ett misstag, då det säges att svagdrickat ofta innehåller icke ens 1 procent alkohol; åtminstone är förhållandet icke

så i den ort jag tillhör. Jag har i dessa dagar fått en analys derifrån, hvaraf det visar sig att procenten i stället varierar mellan $1\frac{3}{4}$ — $2\frac{1}{2}$. Dessutom vet jag speciellt, att när åtskilliga inrättningar annonsera om upphandling af måltidsdricka, så utsättes i annonsen att drieket skall innehålla minst 2 procent alkoholhalt. Om nu alkoholhalten uti nyss beredt svagdricka i allmänhet verkligen är så liten som det står angifvet uti utskottets betänkande att den är, vet jag icke, men jag förmodar att förhållandena i detta hänseende äro på flera andra ställen lika med det i Malmö.

Jag anförde i fjol vid diskussionen i denna fråga, att det skulle blifva en ganska omständlig procedur, om man på alla ställen, der svagdricka tillhandahålles, skulle undersöka huru vida drieket icke egde större procenthalt, än hvad som vore i lag stadgadt för det samma, och jag vill säga, att jag icke kommit på andra tankar i år. I ett af professor J. O. Rosenberg meddeladt utlåtande, hvilket såsom bilaga är vidfogadt utskottets nu ifrågavarande betänkande, nämnes, att det åtgår ungefär en half timmes tid för att undersöka huru stor alkoholprocent en maltdryck innehåller. Då jag nu tryggt kan påstå, att i Malmö finnas minst två hundra ölförsäljningsställen, kan ju hvar och en finna huru stora praktiska svårigheter det skulle möta, om polisen skulle gå på alla dessa ställen och undersöka svagdricket. För öfrigt har jag från en auktoritet i Stockholm — jag kallar honom en auktoritet och tror att han är lika framstående som professor Rosenberg — erhållit en skrift, hvarur jag ber att få läsa upp ett par rader; deri säges: »Hvarje lag, som grundar sig på bestämmelsen om alkoholhalt i svagdricka och andra öfverjüsta och lägprocentiga drycker, är därför från teknisk synpunkt alldeles förkastbar och måste, om den antages, blifva ej allenast svår utan synnerligt besvärlig att tillämpa samt medföra många orättvisor.» Jag behöfver icke säga hvem det är, som lemnat denna skrift, men jag tror mig tryggt kunna påstå att det är en auktoritet på detta område.

Såsom ett bevis på att svagdricket är underkastadt mycket hastiga förändringar i alkoholhalten, skall jag be att ur en skrift, utgifven af professor Waage i Norge, bekant såsom en mycket stor nykterhetsvän, en skrift, som handlar om maltdryckernas beredning och profning etc., få andraga några ord: han säger nemligen, att två och en half dagar efter brygden ofta förändrar sin alkoholhalt med $\frac{1}{2}$ procent, och efter fem dagar med nära en. Då det är en fackman som anför detta, tror jag icke man eger rätt att betvifla rigtigheten häraf.

På sid. 6 i betänkandet ger utskottet en anvisning till herrar bryggare, huru de skola förekomma den ofrivilliga olägenheten att få svagdricket för kraftigt; utskottet säger nemligen: »Och under alla förhållanden bör tillverkaren vid beredningen kunna taga i beräkning att åstadkomma en så pass svag tillverkning, att densamma vid efterjäsning icke kommer att blifva af starkare alkoholhalt än två volymprocent.» Såsom hvar och en vet, ingår det s. k. svagdricket till stor mängd i den fattiges lefnadsbehof. I södra Sverige utgöres hans mat många dagar i veckan af sill, potatis och svagdricka. Jag vill

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Angående ändringar i förordningen om försäljning af vin och maltdrycker m. m.

(Forts.)

då hemställa till Riksdagen, om det kan vara rätt att antaga ett förslag, hvarigenom svagdrickat komme att så betydligt försämras. Jag vill nu icke påstå, att detta dricka blir mindre närande, om det får en lägre alkoholhalt, men säkert är, att det har mycket större benägenhet att öfvergå till surning, om alkoholhalten är lägre. Då det nu, i synnerhet om sommaren, sedan det utlemnats i försäljningsbodarne, surnar efter 2 å 3 dagar, kunna herrarne lätt tänka sig, huru mycket hastigare denna förskämning skall försiggå, om alkoholhalten göres ännu lägre. Jag kommer, på dessa skäl, att i år likasom i fjol yrka afslag å motionerna. Jag tror för öfrigt icke heller att man bör göra så stor affär af denna lilla sak. Man har här velat göra en undantagsbestämmelse för svagdricka därför, att ingen åklagaremagt skulle, i fall förordningen öfverskredes, åtala en person, som handlar med en så oskyldig vara. Jag har verkligen en gång hört, att en åklagare åtalat en person, därför att han försålt svagdricka, men det tror jag också är den enda gången något sådant inträffat. I det samhälle, jag tillhör, har jag många gånger varit i tillfälle att se, hurusom i dylika försäljningsbutiker, hvarom nu är fråga, försåls och förtärts svagdricka, men icke har något åtal därför skett, och detta med rätta. I allmänhetens ögon betraktas en sådan försäljning såsom ett mycket lofligt företag, och jag tror att det skulle stöta mången för hufvudet, om åklagaremagten i dylika fall skulle inskrida.

Med anledning af de många svårigheter, som äro förenade med kontrollen vid försäljningen af detta svagdricka, yrkar jag, herr talman, afslag på den nu föredragna punkten.

Herr Jonsson i Hof anförde: Såsom de flesta af herrarne torde känna, har jag aldrig varit någon vän af inskränkningar i fråga om rättigheten att försälja öl, men jag förutsätter att, trots min enskilda mening i det fallet, Riksdagen likaväl snart kommer att slå in på den vägen. Jag ställer mig då på samma ståndpunkt i det fallet som förut, nemligen att jag anser det vara högst oegentligt att likställa maltdrycker med vin och andra starkare drycker, ty i och med detsamma förbiser man det gagn, som nykterheten sjelf har af att hafva en mindre skadlig vara att ställa upp i konkurrensen mot den mera skadliga. Jag skall dock icke mycket yttra mig om olämpligheten af att vidtaga inskränkningar i detta fall annat än hvad beträffar 1:sta punkten, och det är endast för att yttra mig om den, som jag begärt ordet.

I nämnda punkt har så väl motionären som utskottet ställt sig på den kloka ståndpunkten, att man bör skilja de oskadliga maltdryckerna från de mera starka eller sådana, som kunna tillfredsställa behovet af ett rus. Men det förefaller mig likväl, som om den gröns man satt icke vore riktigt lämpligt vald. Ty det är ju ett faktum, att en del maltdrycker, t. ex. det s. k. iskällardrickat, som vid tillverkningen håller dessa 2 procent alkohol, blir ganska väsentligt alkoholstarkare, sedan det fått ligga på lager några veckor. Det är således orimligt, att i början sätta en gröns, som kommer att träffa en så oskyldig dryck som iskällardricka

måste vara. Jag kan icke förstå, hvarför man icke satt gränsen högre eller vid en alkoholhalt, der de mera skadliga dryckerna kunna anses börja. Icke kan den nu föreslagna gränsen hafva tillkommit af mänhet om nykterheten, ty jag skulle vilja se den person, som vore i stånd att skaffa sig ett rus genom att förtära endast svag-dricka, som innehåller 3 procent alkohol. Han skulle då i sanning kunna dricka som en häst, om han skulle lyckas blifva full. Men jag tror icke att vi behöfva bekymra oss om att lagstifta för dylika fall.

Jag kan förstå, att utskottet, som haft att behandla dessa motioner rörande alkoholhalten, hyst någon tveksamhet om sin befogenhet att ändra den af motionärerna föreslagna siffran, ty ett tillfälligt utskott har naturligtvis icke rätt att gå utöfver hvad en motionär föreslagit, men väl att pruta på hvad han begärt. Dessa betänkligheter torde man emellertid helt och hållet kunna komma ifrån, om man sammanställer beslutet i 1:sta punkten med det i den 5:te, detta beslut må sedan blifva hvilket som helst.

Då för närvarande rättigheten och friheten är större i afseende på försäljning af maldrycker än hvad i punkten 5 är föreslaget, och en höjning af procenttalet från 2 till t. ex. 3 således icke kan sägas gå utöfver hvad motionärerna föreslagit, utan kommer att minska hvad de begärt, om det sammanställs med 5 punkten, tror jag, att kammaren och Riksdagen äro i sin goda rätt, om de, trots att motionärerna föreslagit denna siffra till 2 procent, funne lämpligt höja den till 3 procent. Jag nämnde i början, att det är för mig egendomligt och motbjudande, om för allt hvad maldrycker heter skulle vidtagas samma stränga lagstiftningsåtgärder som för vin, hvilket kan gå upp ända till 25 procent alkoholhalt. Den svårigheten undviker man i högre grad än hvad utskottet föreslagit, om man ändrar denna siffra från 2 till 3. Genom en sådan bestämmelse skulle ock våra bryggare småningom lära sig att steg för steg tillverka ett öl, som icke vore starkare än 3 procent och således icke kan vara skadligt.

När jag nu har något redogjort för min åsigt i denna första punkt, så anser jag icke skäl att nu röra sig öfver hela linien och tala äfven om punkten 5, hvartill jag senare får tillfälle, om så finnes erforderligt, och jag skall därför nu sluta med att framställa det yrkande, att punkten 1 må erhålla följande lydelse:

Med vilkor att hvad utskottet hemställt i 5 punkten varder bifallet, beslutar kammaren för sin del, att i anledning af herr Liss Olof Larssons motion, n:o 5, i dess förra del och herr E. Svenssons motion, n:o 80, Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhåller om sådan förändring uti kongl. förordningen den 24 oktober 1885, att förordningen endast må afse sådana maldrycker, som innehålla mer än tre volymprocent alkohol.

Jag skall hos herr talmannen anhålla om proposition härå.

Häruti instämde herr *Larsson* i Upsala.

Herr Elowson: Utskottet, som haft till behandling flera motioner, har sammanfört dessa motioner i 2 grupper. Den ena af dessa grupper

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maldrycker
m. m.
(Forts.)*

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

handlar om fördelningen af maltdrycker i starkare och svagare, efter deras större eller mindre procent af alkohol. Den andra gruppen afser att åstadkomma en mera skärpt kontroll vid försäljningen af de starkare maltdryckerna äfvensom af vin. Båda dessa grupper äro af beskaffenhet att tilltala mig, hvarför jag vill tillstyrka syftet och riktningen, ehuru jag har några formella anmärkningar att göra, då vi komma till 5:te punkten. Beträffande de särskilda bestämmelserna, utskottet föreslagit i 1:sta punkten, finner jag dem ändamålsenliga och nyttiga. Frågan är nemligen att afskilja från maltdrycker med starkare alkoholhalt de maltdrycker, som innehålla en lägre procent alkohol, d. v. s. som äro svagare, och jag finner detta både ändamålsenligt och nyttigt.

I vår lagstiftning är grundsatsen om näringsfrihet fastslagen. Denna grundsats är för mig af mycket hög betydelse, och jag vill noga hålla på dess iakttagande, då det gäller en verksamhet af rent ekonomisk art. Men är det fråga om en verksamhet af blandad ekonomisk och moralisk art, en verksamhet, som visserligen är ekonomisk, men som derjemte berör sedlighet och nykterhet, då har jag ingenting emot att göra begränsningar och undantag. Undantag äro äfvenledes under särskilda rubriker gjorda uti den gällande förordningen af år 1864 angående utvidgad näringsfrihet. Jag tillåter mig erinra, hurusom man åberopade grundsatsen om näringsfrihet, då det gälde husbehofsbränningens afskaffande för några decennier sedan, i det man sade: jordbrukaren må väl hafva rätt att använda afkastningen af sin jord på sätt honom bäst synes. Emellertid blef husbehofsbränningen afskaffad, och jag tror, att den begränsning i näringsfriheten, som då skedde, var välsignelsebringande.

Jag tror också, att en mera skärpt kontroll öfver försäljningen af starkare maltdrycker skulle vara till gagn och fromma för det nykterhetssträfvande, som nu lyckligtvis genomgår vårt land. Den nu pågående nykterhetsrörelsen har bragts i gång af hufvudsakligen frivilliga krafter och upprätthålles fortfarande af sådana. Denna nykterhetsrörelse åsyftar att till väsentlig del höja arbetsklassen i ekonomiskt och sedligt hänseende, och jag vill för min del gerna medverka till denna rörelses framgång. Då en sådan rörelse förefinnes, anser jag det vara en pligt för lagstiftaren att understödja densamma. Jag tillåter mig anföra exempel på en annan fosterländsk rörelse, som icke vunnit tillbörligt understöd. För några årtionden sedan tog entusiasmen för fosterlandets försvar form i skarpskytterörelsen, men denna rörelse vann icke af lagstiftningen tillbörligt afseende. Hade så skett, skulle försvarsfrågan nu hafva befunnit sig på en vida bättre ståndpunkt.

Den förste talaren anmärkte, att det skulle vara svårt att åstadkomma nödig kontroll för att skilja mellan svagdricka och starkare maltdrycker. För min del är jag öfvertygad, att sådan kontroll icke blott är möjlig, utan att densamma låter sig med lätthet åstadkomma. Till betänkandet finnes en bilaga, som redogör för ett par af de metoder, hvilka kunna användas för bestämningen af alkoholhalten hos maltdrycker. Då man känner den egentliga vigten af alkoholen och af de andra ämnena, som ingå i den blandning,

hvilken vi kalla öl, kan man medelst ett instrument, benämndt areometer, hvilket är konstrueradt efter samma grunder som bränvinsprofvaren, finna blandningens egentliga vikt och derefter beräkna blandningens procent af alkohol. Man vet också den kokningstemperatur, som vid vanligt lufttryck eger rum för alkoholen, och den kokningstemperatur, som är för vatten och andra ämnen, hvilka ingå i maltdrycken, och med kännedom deraf kan man medelst det s. k. ebullioskopet komma till visshet om, hvilken alkoholhalt finnes i blandningen. Det finnes således inga praktiska svårigheter för kontrollen. Dessutom ligger det i försäljarens intresse att icke sälja en starkare maltdryck i stället för en svagare. Detta gäller så mycket mera, om man stadgar svårare vilkor för försäljningen af de starkare maltdryckerna.

Den näst föregående talaren fann tvifvelaktigt, huru vida utskottet funnit den rätta siffran, då utskottet fastställt gränsen mellan svagare och starkare maltdrycker till 2 volymprocent. Detta är naturligtvis en teknisk fråga, hvars lösning måhända erbjuder någon svårighet, men jag tror det är lämpligare att hålla sig till den lägre siffran, hellre till 2 än till 3, såsom han föreslagit. Samme talare ville ock göra antagandet af den nu föredragna punkten beroende af ett bifall till 5:te punkten. Men det finnes icke någon nödvändighet att sammanbinda antagandet eller förkastandet af dessa båda punkter med hvarandra. Jag hoppas att båda skola blifva i hufvudsak antagna.

På grund af de skäl jag anført, anhåller jag, herr talman, om bifall till utskottets förslag i 1:sta punkten oförändradt. Om anledning förefinnes, skall jag anhålla få deltaga i diskussionen om 5:te punkten.

Med Herr Elowson förenade sig herrar *Liljeholm, Andersson i Hasselbol, Olson i Stensdalen, Broström, Odell och Persson i Heljebol.*

Herr Svensson i Karlskrona yttrade: Såsom motionär i frågan ber jag få yttra några få ord. Talaren på malmöbänken framhöll, hurusom svagdrickats alkoholhalt ökades så betydligt, när det får ligga någon tid. Han nämnde, om jag icke mistager mig, att det skulle ökas med $\frac{3}{4}$ procent. Det vore då icke så synnerligen farligt, om ökningen icke vore större än så. Det svagdricka, som förekommer i rörelsen, håller nemligen icke mer än högst en procent. Jag har i min motion föreslagit 2 procent alkohol och detta har jag gjort, sedan jag från bryggerierna i min ort tagit åtskilliga prof, som jag sedan låtit undersöka vid Kalmar kemiska station; profvet befans då innehålla 0,93 procent alkohol. Faran för att svagdricka skulle stiga för mycket i alkoholhalt behöfver sålunda ej vara synnerligen stor. Det finnes i min hemort s. k. öl, som tillverkas af bryggerierna derstädes. Det har en alkoholhalt af 1,24 procent, men derjemte innehåller det 13 procent maltextrakt. Jag har mig bekant, att detta dricka, sedan det lagrats, legat tappadt åtta dagar utan att alkoholhalten under denna tid stigit högre, än hvad jag nämnt. Jag tror således, att det icke är synnerligen farligt, äfven om alkoholhalten skulle stiga något. Han anförde vidare, hurusom för arbetare, hvilka be-

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

höfva använda svagdrickat till sin föda, det vore fördelaktigare, om det hade högre alkoholhalt, därför att det eljest skulle surna. Det tror jag ej, ty arbetarne köpa i allmänhet sådant dricka från s. k. hembryggare, och desse brygga icke större kvantiteter, än de mycket snart sälja.

Vidare nämnde han om dessa försäljningsställen, huru många de äro och att det skulle vara så svårt att kontrollera dem. De ölförsäljningsställen, der man säljer maltdrycker till förtäring på stället, äro dock just sådana, som icke använda dessa svagare maltdrycker, utan de använda tvärt om starkare maltdryckerna, såsom det bayerska ölet. De komma säkerligen icke att använda svagdricka, utan svagdrickat komma arbetarne att köpa på tillverkningsstället.

Jag hemställer, huru vida det är lämpligt att i vår lagstiftning hafva restriktiva bestämmelser för en dryck, som icke är rusande. Man måste, såsom talaren på norrlandsbänken omnämnde, rent af dricka som en häst, för att deraf möjligen kunna berusa sig. Är det lämpligt, att dessa drycker då skola stå under samma förordning som de mest berusande ölsorter. Jag har mer än en gång sett följderna häraf för arbetaren. Jag har mängen gång sett, huru arbetaren fått nöja sig med torra brödet till sin sill utan att han kunnat gå in och få något att dricka. Ty han får icke förtära drickat på tillverkningsstället, utan han måste stå ute på gatan i ur och skur och förtära sin måltid. Detta har berört mig, så att jag har ansett det vara min pligt att framställa förslag till Riksdagen om ändring i sådana förhållanden.

Då jag framställde förslaget i fjol, och det då föll, väckte denna utgång ganska mycken förargelse i den ort, jag tillhör. Det gjorde, att man till ett par tillverkare af dricka lemnade rättighet till maltdrycksförsäljning till förtäring på stället. Men detta får säkerligen snart den verkan, att deras tillverkning afstannar och att de allt mer och mer tillhandahålla det starka ölet, hvarpå de hafva en större förtjenst. Hvar och en sådan meddelad rättighet kommer att medföra en ökning af ölkrogarnes antal.

Han yttrade vidare, att, honom veterligen, ingen åtalats, som sålt dricka till förtäring på stället. Det är möjligt att något sådant åtal icke blifvit anställt på hans ort. Men det hindrar icke att sådant kan anställas. Ty försäljningen af de svagare maltdrycks-
slagen är icke mera fri från möjligheten af åtal än ölförsäljningen, och då gäller det äfven i afseende på försäljningen af svagdricka att hvem som helst skall kunna åtala densamma.

Det är således icke skäl att behålla de svagare maltdryckerna i maltdrycksförordningen, utan det är skäl att söka få bort dem ur denna förordning, så att icke åtal skola kunna anställas för att försåldt svagdricka blifvit förtärd på stället.

Herr Olof Jonsson i Hof yrkade att man skulle höja det procenttal, som utgör gränsen mellan de svagare och de starkare maltdryckerna, från siffran 2 till 3. Det skall jag icke hafva någonting emot. Ty jag är öfvertygad om, att de maltdrycker, som hålla 3 volymprocent alkohol, icke äro berusande. Jag är blott rädd för att utskottet icke skulle haft rätt att framställa ett sådant förslag. Men

jag vill icke vara med om, som han äfven framhöll, att sammanbinda den nu föredragna punkten med 5:te punkten, utan jag anser denna fråga vara så vigtig och så skild från hvad som innehålles i 5:te punkten, att man bör antaga eller förkasta den för sig sjelf och icke göra den ena frågan beroende af den andra. Jag skall därför, herr talman, anhålla om bifall till utskottets betänkande, sådant det här föreligger.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

I detta yttrande instämde herrar *Nydahl* och *Olsson* i Ornakärr.

Vidare anförde:

Herr *Östberg*: För min del får jag upprigtigt erkänna, att jag icke mycket är intresserad af den föreslagna inskränknigen i afseende på maltdryckshandeln. Jag tror icke att det från nykterhetssynpunkt är nyttigt, och jag tror icke att det är klokt. Erfarenheten har ju visat, huru starkt nykterhetsaken gått framåt, och man får icke tvifla på att så fortfarande kommer att ega rum. Jag tror därför, att man genom moraliska medel skall komma längre och säkrare till målet, än man gör, då man genom lagstifningsåtgärder allt för mycket försvårar tillgången på dessa saker. Men om jag nu har den åsigten, vill jag, likaväl som talaren på norrlandsbänken, ej motsätta mig att beträda den väg, hvarpå man söker slå in, blott man håller sig inom, enligt min uppfattning, rimliga gränser. Man kommer under nuvarande tidsströmning ganska säkert till inskränkande bestämmelser, och då må det vara riktigt att man försöker i sin mån medverka till att lagstiftningen går i förständig riktning.

Med anledning deraf kan jag icke nu anse annat än önskvärdt, att ett stadgande kommer till stånd, i det syfte som innehålles i den nu föreslagna första punkten. Emellertid kan jag icke underlåta at dervid göra några erinringar.

Som herrarne se i betänkandet, förekommer det med afseende på frågan, huru en undersökning af alkoholhalten skall kunna göras, en uppgift af professor *Rosenberg*, angående tvenne apparater. Men det är lätt att finna, att dessa icke äro af den beskaffenhet, att hvem som helst kan använda dem, utan att dertill fordras att den, som skall kunna använda dem, är kemist. Vidare har utskottet sjelf sagt om ölprofvaren, att den icke skall anses fullt tillförlitlig. Nå, hvad är det då för medel, som utskottet anser vara användbart för att kunna undersöka den skilnad, som här är i fråga, mellan starka och svaga maltdrycker? Jo, utskottet säger, att det anser sig kunna antaga att man skall kunna hitta på en lätt utförbar och säker undersökningsmetod. Men är det riktigt, att man skrifer till Kongl. Maj:t och framlägger ett bestämdt formuleradt lagstifningsförslag, då man icke vet, huru vida det finnes medel, som kunna göra lagstiftningen utförbar, utan att man endast *anser sig kunna antaga* att lämpliga apparater för ändamålet *möjligen* kunna framdeles åstadkommas?

Det är sant, utskottet gör ett annat antagande, och det är, att det icke torde vara svårare att bestämma, huru vida alkoholhalten i

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

en maltdryck öfverstiger 2 volymprocent, än att afgöra om en destillerad dryck håller högre alkoholhalt än 25 procent. Men detta är ju, som jag nämnde, också endast ett antagande.

Då således frågan enligt mitt förmenande är alldeles för mycket outredd, anser jag det icke riktigt att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t i den form, som här blifvit föreslagen, och med användandet af så bestämda ordalag. Jag har därför tänkt mig att man borde hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida det vore möjligt att åstadkomma en sådan förändring som den, hvilken åsyftas. Ty om man kommer till Kongl. Maj:t med ett så bestämdt formuleradt förslag som utskottets, så kanske Kongl. Maj:t kommer att svara, att Riksdagens begäran icke kan efterkommas, därför att den är fullkomligt utförbar. Jag har därför satt upp en annan kläm, på hvilken jag hos herr talmannen anhåller om proposition. Den lyder så:

att kammaren ville för sin del besluta, att Riksdagen genom skrifvelse anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida den förändring i kongl. förordningen den 24 oktober 1885 må kunna ske, att förordningen endast må afse sådana maltdrycker, som innehålla mer än två volymprocent alkohol.

Herr Wester: Jag är till en del förekommen af den näst föregående talaren. Jag skulle gerna önskat att kunna instämma med motionärerna, därför att genom en lagstiftning i den riktning, som motionärerna vilja, det obestriddigen skulle beredas den obemedlade befolkningen stor fördel genom lättare tillfälle att komma åt en för den behöflig dryck, som allmänt erkänts vara oskadlig. Men jag kan icke underlåta att uttala mina farhågor därför, att, om förslaget bifalles, det å andra sidan kommer att vålla så stora svårigheter i praktiskt hänseende och sådana förvecklingar, att man kan befara, att man botar ett ondt med ett annat värre. Det är enligt mitt förmenande icke tillräckligt att i en lagparagraf stämpla det eller det som brott, utan man måste på samma gång tillse att de, som närmast beröras af detta stadgande, kunna i hvarje fall sjelfva bedöma, huru vida de begå en tillåten handling eller icke, d. v. s. i förevarande fall att man anvisar åt dem, som tillverka och försälja svagdricka, ett säkert medel, hvarigenom de kunna veta, huru vida de begå en olaglighet eller icke. Utskottet har sagt, att man skulle genom en slags ölprovfare kunna mäta alkoholhalten, men utskottet medgifver på samma gång att det icke vet, om siffrorna, som denna ölprovfare lemnar, äro fullt exakta, och efter hvad jag från andra håll hört, blifva de det i verkligheten icke, med mindre undersökningen göres af sakkunnig person.

Utskottet har bifogat en bilaga af professor Rosenberg, och denna bilaga angifver metoderna till att pröfva alkoholhalten hos malt-drycker. Jag skall taga mig friheten att läsa upp hvad han sagt. Sedan han framhållit, att det är företrädesvis på två sätt som ölprof verkställas, säger han, att det ena sättet sker genom destillation af en genom mätning eller vägning bestämd mängd af malt-drycker, mätning eller vägning af destillatet, hvarpå medelst areometer utrönes

dess egentliga vigt. Med tillhjälp af tabeller beräknas härur destillatets alkoholhalt, hvilken sedan ytterligare beräknas på det ursprungliga provvet.

Det andra är alkoholhaltens direkta bestämmande med tillhjälp af det s. k. ebullioskopet, uppfunnet af Vidal, förbättradt af Malligand, särskildt pröfvadt med hänsyn till användbarhet för maldrycker af Griessmayer och senare af Waage.

Så talar han om huru det skall gå till.

I apparaten fylls först en viss mängd vatten, som medelst en spritlampa upphettas till kokning, hvarvid en termometer angifver den kokpunkt, som svarar emot det för tillfället herskande lufttrycket. Med ledning häraf fästes apparatens skala i bestämdt läge, hvarpå försöket upprepas med det föreliggande provvet af maldryck; på grund af alkoholens närvaro erhålles nu en lägre kokpunkt, hvilken å skalan kan direkt afläsas såsom motsvarande en viss volymprocent alkohol. Hvarje försök kan på mindre än $\frac{1}{2}$ timme utföras; resultatets tillförlitlighet är beroende af den sorgfällighet, hvarmed pröfningen verkställes.

Nu vill jag hemställa, om man kan antaga, att de, som tillverka svagdricka vid de s. k. hembryggerierna — som merendels skötas af sådant folk, som icke har någon vidare undervisning eller bildning — kunna begagna dessa metoder att utröna dryckens alkoholhalt. Jag vågar påstå, att detta är komplett omöjligt. Nå, invänder man, de kunna göra drickat så svagt, att det icke genom efterjäsning kan öfverstiga 2 procents alkoholhalt. Ja, godt och väl med den saken. Men motionären säger sjelf, att man, för att arbetarne skulle få tillfälle att förtära dessa drycker på stället, der de tillverkas, försökt att bereda tillverkarna utskänkingsrätt och att deraf visat sig, att dessa tillverkare icke hafva sålt sina egna svagare fabrikat, utan starkare maldrycker. Hvad betyder det? Jo, det betyder, att mängden af konsumenter icke nöjts med de svagare, utan velat hafva de starkare dryckerna. Då vi känna människorna, veta vi väl, att om de hafva rätt att tillverka dricka intill 2 procents alkoholhalt och om de finna att köpslusten betingas af dryckens styrka, så sträfva de att uppbringa alkoholhalten till det tillåtnas gräns; och detta kan man ej förtänka dem. För att drycken nu icke skall gå öfver 2 procent och sålunda vara olaglig, måste dessa människor vara i tillfälle att sjelfva genom någon slags inrättning kunna undersöka, om den öfverstiger de 2 procenten, men det kunna de icke. Sålunda, genom att stadga en lag, som tillåter fritt en tillverkning af 2 procents alkoholhalt, utan att hafva fått någon teknisk apparat, som ger dem tillfälle att undersöka denna alkoholhalt, inleder man dessa människor i en frestelse, som är mer än mensklig för att den icke mången gång skall segra. Följden blir, att de gå öfver gränsen utan afsigt att begå olaglighet. Jag befarar, att vi härigenom komma att konstruera ett nytt slags brott och att vi få en åtminstone till antalet stor och svår kategori af brottslingar.

Jag vill, som sagdt, gerna vara med om en sådan lagförändring som den nu föreslagna, emedan jag anser den nyttig; men icke förr än man hunnit så långt, att man kan säga: här finnes ett enkelt och

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maldrycker
m. m.*

(Forts.)

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

säkert sätt att bestämdt utröna alkoholhalten, ett sätt som kan användas äfven vid hembryggerierna. Men som detta för närvarande icke finnes, anser jag det betänkligt att *nu* tillstyrka förslaget. Det kunde visserligen gå an att instämna i herr Östbergs förslag, att Riksdagen skulle hemställa till Kongl. Maj:t, huru vida Kongl. Maj:t kunde finna någon anledning att vidtaga ifrågasatt förändring, hvilket efter min uppfattning skulle innebära, att Kongl. Maj:t icke skulle bifalla denna förändring, förrän det uppfunnits ett sådant sätt att bestämma alkoholhalten. Men som det kanske icke är lämpligt att aflåta en sådan evasiv skrifvelse, så ser jag mig tvungen att yrka rent afslag å motionen. Och jag gör detta så mycket hellre som jag är öfvertygad att, då uppmärksamheten derå blifvit fäst, snart nog skall uppfinnas af mig ifrågasatt kontrollapparat och sålunda undanröjas det enligt min åsigt nu förefintliga hinder för förslagets antagande.

Herr Gustaf Berg: Herr vice talman, mine herrar! Äfven jag skall anhålla att i korthet få bemöta några af de inkast, som blifvit gjorda mot utskottets förslag i denna punkt. Jag skall anhålla att dervid först få vända mig mot talaren på malmöbänken och den siste talaren, hvilka begge framhöllo de stora svårigheter, som skulle uppstå vid den undersökning, som understundom skulle kunna blifva en följd af detta förslags antagande till lag. Den förre af dessa talare påstod till och med, att det skulle vara hardt när omöjligt att verkställa en sådan undersökning, och han åberopade en auktoritet, som skulle hafva framhållit de synnerligen stora svårigheterna i detta afseende. Jag ber härvid få påpeka, att jag visst icke betviflar att den man, hvars ord talaren sålunda frambar, verkligen för talaren å malmöbänken framstår såsom en auktoritet; men då talaren icke för kammaren tillkännagaf, hvem mannen var, så måste åtminstone jag för min del lemna hans auktoritet å sido. Deremot har utskottet vid sitt betänkande fogat ett yttrande af en person, som otvifvelaktigt af alla måste erkännas såsom en auktoritet, nemligen professorn i allmän kemi vid kongl. tekniska högskolan, Rosenberg. Jag vill påpeka, att professor Rosenberg i detta yttrande framhållit, att det finnes icke endast de två undersökningsmetoder, som den siste talaren omnämnde. Han säger nemligen: »bland de *tabrika* metoderna till utrönande af maltdryckers alkoholhalt» etc. »användas företrädesvis endera af följande båda». Han säger vidare — och detta ber jag få påpeka emot den siste talaren, som framhöll, att det skulle vara nästan omöjligt för hembryggerierna att verkställa en sådan undersökning — han säger, i fråga om den ena af de två metoderna: »efter någon öfning torde den i allmänhet gifva en för tekniskt bruk tillräcklig grad af noggrannhet». Och han säger slutligen i sista punkten af sitt yttrande: »Beträffande möjligheten för tillverkaren af maltdrycker att komma i åtnjutande af den åsyftade lindringen, torde *hans egen erfarenhet* med hänsyn till de för maltdryckens framställande använda materialiernas beskaffenhet och mängd, maskningens och jäsningens förlopp m. m. gifva en ganska afsevärd ledning, äfven utan anlåtande af den egentliga kontrollen å den färdiga

maltdrycken». Professor Rosenberg synes sålunda alls icke antaga, att förslaget skulle vara så utförbart som den siste ärade talaren menade.

Samme ärade talare framhöll äfven, att svagdricka i allmänhet håller mer än en procent alkohol. Efter de upplysningar, som utskottet vunnit, lär emellertid detta ingalunda vara förhållandet med dylik produkt, tillverkad på landet. Och efter ett prof från en kemisk station å svagdricka, tillverkad i stad, befans, att detta dricka endast höll 0,93 procent alkohol.

Herr Olof Jonssons förslag, att den ifrågasatta volymprocenten — två procent — skulle utsträckas till tre, vill jag för min del icke, på frågans nuvarande ståndpunkt, tillstyrka. Det skulle ju nemligen kunna vara möjligt, att regeringen, som helt visst låter företaga undersökning, innan den fattar sitt beslut i frågan, derest nemligen frågan kommer att för regeringen framläggas, att regeringen, säger jag, funne denna volymprocent för låg, och då kan ju på regeringen ankomma att höja procenten till 3 eller åtminstone $2\frac{1}{2}$ eller hvilken annan siffra än den föreslagna, som kan finnas lämplig.

Hvad angår herr Olof Jonssons förslag om ett villkorligt antagande af denna punkt — villkorligt så till vida att det skulle bero på den förutsättning, att 5:te punkten jemväl blefve antagen — så kan jag icke biträda detta förslag, och detta af den anledning, att det skulle kunna hända, att i 5:te punkten sker någon förändring i ett eller annat hänseende; och om vi då vid 1:sta punktens antagande bade fäst det angifna villkoret, så skulle man komma till det resultat, att kammaren icke antagit denna första punkt.

Herr Ostberg formulerade sitt förslag så, att Riksdagen skulle anhålla, att regeringen ville låta företaga en utredning, huru vida en förändrad lagstiftning i ämnet vore lämplig. Men jag anser det öfverflödigt att hos regeringen göra framställning om den saken, ty om Riksdagen framkommer med sitt förslag, så kommer alltid Kongl. Maj:t att låta företaga den utredning och undersökning, som är nödig för bedömande af lämpligheten af förslagets genomförande.

Slutligen ber jag mot ett par talare, som framhöll att utskottet skulle yttrat, det den s. k. ölprofvaren icke vore tillförlitlig, få påpeka, att utskottet endast sagt: »äfven om resultatens af denna undersökning icke under alla förhållanden skulle visa sig fullt exakta» etc. Utskottet känner icke och kan icke förstå att bedöma eller med någon säkerhet konstatera förhållandet i detta afseende, utan har därför endast sagt, att det finnes ett instrument, som man säger kunna fylla sitt ändamål, och äfven om det icke skulle fullt motsvara ändamålet, så ock på grund af en fackmans utlåtande anser utskottet att någon annan metod lätt skall kunna uppställas.

Herr vice talman! På grund af hvad jag nu framhållit skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag oförändradt i denna punkt.

Herr Jonsson i Myre: Herr vice talman, jag står på samma ståndpunkt till denna fråga nu som förlidet år.

Denna fråga anser jag vara ganska behjertansvärd, då man

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

derigenom kan betjena arbetarne och de mindre bemedlade och tillika ställa så till, att den, som försäljer svagdricka till en arbetare eller annan, som har behof deraf, fredas från att blifva åtalad. På samma sätt, om den ene personen ville beställa med den andre att han skulle anskaffa svagdricka, så vore den utan risk, som anskaffade. Men såsom förhållandena nu äro, så är den, som går till handa med dylikt anskaffande, underkastad ansvar. Det har förut icke förekommit åtal mot den, som sålt svagdricka, men nu på senare tiden har det förekommit flera sådana åtal. Dylika fall voro kända i fjol, och flera hafva blifvit det tills i år. Detta är på den grund, att svagdricka är en maltdryck, och sådan lagen nu är, kan det ej fela, att den, som utan tillstånd och rättighet säljer svagdricka och maltdrycker, därför blir åtalad och fälles här för till böter.

Beträffande kontrollen å alkoholhalten har utskottet förskaffat sig ett intyg med ganska goda upplysningar från professor Rosenberg, deri han lemnar ganska goda upplysningar om att på åtskilliga sätt profva alkoholhalten; bland annat förklarar han sig anse möjlighet förefinnas för tillverkarne att ställa mäskningen och jäsningen så, att det åsyftade ändamålet kan vinnas. Slutligen har han anført ett exempel. Tillverkarens egen erfarenhet, säger han, torde gifva en ganska afsevärd ledning, äfven utan anlåtande af den egentliga kontrollen, likasom t. ex. en guldsmed utan användande af kemisk analys är i stånd att gifva sina varor den i lag påbudna halten af ädel metall. Han anser det sålunda lika möjligt för en tillverkare af svagdricka och maltdrycker att utröna alkoholhalten å detta, som för en guldsmed att finna halten af ädel metall i sitt arbete. Afven veta vi, att spritdrycker provas och att man kan utröna, hur stor alkoholhalt de innehålla. Och i öfrigt får tillverkaren ställa tillverknigen så, att svagdrickat icke kommer att innehålla mer än 2 procent alkohol.

Beträffande framställningen att sammanslå ifrågavarande punkt med den 5:te, anser jag detta icke vara lämpligt. Den nu föredragna punkten handlar nemligen om att bestämma *gränsen för alkoholhalten* å maltdrycker, för att de skola få säljas utan särskildt tillstånd. 5:te punkten deremot afser, att *handel* med maltdrycker icke må förenas med annan handel, till hvars bedrivande särskild anmälan erfordras.

I öfrigt återoppar jag hvad utskottet anført och yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Wretlind: Så vidt jag hört, har ingen af de talare, som här uppträdt, bekämpat motionens syfte uti denna fråga, utan ansett detta vara lofligt och nyttigt. Men dess mer har man hängt upp sig på de tekniska svårigheterna vid att finna en sådan kontroll, som är tillfyllestgörande. Här har redan af utskottets ordförande framhållits, att utskottet stödt sig i detta hänseende på en namngifven kemist, och denne bör väl hafva minst lika stor auktoritet som den af den förste talaren återopade anonyma personen. I hvarje fall är det väl klart, att det icke kan möta någon svårighet att bestämma alkoholhalten på ett kemiskt laboratorium. Särskildt i de större

städerna finnas alltid kemister, som kunna gå vederbörande till handa med hvad som i detta afseende behöfves, men svårigheten skulle väl ligga deruti att få en profvare, som vore användbar äfven för mindre sakkunniga personer. Detta är dock en detaljfråga, som Riksdagen icke bör befatta sig med att afgöra. Att emellertid frågan icke är olöslig, böra vi kunna förstå deraf, att man i vårt grannland Danmark på fullt allvar föreslagit införande af beskattning på öl, hvarmed då skulle förstås de maltdrycker, som innehålla mer än två och en half procent alkohol — jag vet icke, om dermed menats volymprocent eller viktprocent. Man anser således frågan der icke vara olöslig för teknici, och jag hoppas, att kemisterna i Sverige äro lika skickliga som i Danmark.

De prof, som göras genom destillation af kemister, äro de säkraste. Derefter komma de, som ebullioskopet lemnat, hvilken apparat är så enkel, att den kan sättas i hvilkens hand som helst. Hvad profven anställda med areometern beträffar, vill jag i bryggarens intresse berigtiga ett påstående, som gjordes af en talare här bakom mig, nemligen att man med detta ensamt kunde bestämma alkoholhalten. Det kan man verkligen icke, så vida man icke vet, huru stor maltextrakthalten är, ty extraktet är tyngre, men alkoholen lättare än vatten, till följd hvaraf de balansera hvarandra. Man får två okända storheter, och sålunda måste den ena vara gifven, om man skall kunna bestämma den andra. Mig förefaller, att denna sak dock mycket lätt skulle kunna lösas, i fall bryggarna ålades att på kärlet eller buteljen utsätta, huru maltstarkt ölet är. Är maltextrakthalten gifven — och den förändrar sig icke genom liggningen — bör man med areometern på ett lätt sätt kunna bestämma alkoholhalten.

Det är emellertid nog säkert, att frågan om *det noggranna* utrönandet af alkoholhalten är svårare, än att undersökningen kan ske af hvarje länsman på landet eller af dem, som brygga i hemmet. Men dessa behöfva icke heller kunna det. De båda talarne, som yttrade sig härom, och menade att de gummor, som bryggde svagdricka, icke kunde vara kemister, må erinras, att det dricka, som af dessa brygges, säkerligen aldrig når upp till en alkoholhalt af två procent.

Här har också talats om svårigheterna af en undersökning till följd af jäsningen, hvilken skulle göra att, om också bryggarne släppte ut i handeln ett dricka, som hölle mindre än två procent, så skulle alkoholhalten likväl efter en tid blifva större. Denna sak kunde ju också mycket lätt hjälpas, i fall bryggarne ålades att på kärlet utsätta dagen, då ölet utsläpptes i handeln. Efter erfarenhetsrön kunde sedan en kemist afgöra, huru vida den befintliga alkoholhalten antagligen stigit till följd af jäsningen, sedan drickat tillverkades, eller om detta redan från början varit för mycket alkoholbemängdt. Jag har hört uppgifvas, att bryggarne i en del af Nordamerikas Förenade Stater måste på kärnen utsätta alkoholhalten på den dryck, de föra i handeln, likasom äfven dagen, då drycken utsläpptes till försäljning, och på grund häraf är det ganska lätt att

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Äfven framdeles utröna alkoholhalten. Lika lätt kunde saken gå för sig här i Sverige, i fall samma bestämmelser här meddelades. Jag tror för öfrigt icke, att vi här i riksdagen, med den brist på sakkunskap i ämnet vi hafva, kunna komma synnerligen långt med denna fråga, utan att vi måste stanna dervid, att, då frågan icke befunnits olöslig i Danmark och annorstädes, den icke heller borde vara det här, hvarför vi tryggt kunna öfverlemna till regeringen att genom sakkunnige formulera de närmare bestämmelserna. Begär Riksdagen något, som är rimligt, är det också att vänta, att regeringen i detta fall går Riksdagens önskan till mötes så långt möjligt är.

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

Hvad sjelfva alkoholhalten angår, skulle jag icke vara emot, i fall den sattes något högre. Om jag än icke ville gå så långt, som herr Olof Jonsson i Hof föreslagit, nemligen till tre procent, skulle jag likväl vara med om att gå till två och en half, ty det öl, som vanligen säljes hos oss, är fyra till fem procent alkoholhaltigt, sålunda mer än dubbelt så starkt som svagdrickat. Men äfven med denna sak tror jag, att regeringen mycket väl kan jemka. I fall regeringen i denna fråga vill lagstifta i samma riktning som Riksdagen begär, tror jag, att vi mycket väl kunna antaga det nu föreliggande förslaget. Här är ju icke fråga om något detaljeradt lagförslag. Jag ber därför att få förena mig med dem, som yrkat bifall till utskottets förslag.

Herr Lundén: De motioner i detta ämne, som afgifvits, afse ju samtliga att motverka ett samhällsöndt, som vi kalla dryckenskapslasten. Huru vida dessa motioner skola lyckas i detta fall, är hvad vi här hafva att förhandla. Särskildt har man tänkt sig att kunna bekämpa det onda genom att för närvarande möta det der, hvarest vådorna synas hafva varit de största, nemligen på det område i lägen, der det talas om, att handlandena få försälja vin och maltdrycker till afbemtning. Men man har dervid funnit orättvist att främtaga handlandena alla rättigheter till maltdrycksförsäljning, och till följd häraf hafva herrar Svenssons och Liss Olof Larssons motioner i detta ärende framkommit, hvilka afse att frigifva försäljningen af maltdrycker, hvilka icke hålla mer än två procent alkohol. Dessa motioner har man energiskt, såsom här af flere talare framhållits, velat möta med svårigheten att kunna kontrollera alkoholhalten. Det gläder mig emellertid, att man inskränkt sig till den invändningen. Jag har läst igenom Riksdagens protokoll i detta ärende förra året och deraf sett af den ärade talaren på malmöbanken ett par andra starka skäl, som han då anförde, men hvilka han släppt för i år, nemligen att dryckenskapen i synnerhet icke skulle vara så farlig genom ölförbrukandet, som man ropat ut. Detta skäl tyckes han hafva lemnat i år, och jag säger ingenting derom. Emellertid tyckes den ärade talaren, då det gäller kontrollen, hafva för sig, att en massa kontrollörer skulle anställas för att profva allt svagdricka, som går ut till försäljning. Han talade om, att i Malmö funnos 200 försäljningsställen, och att dessa skulle vara så svåra att kontrollera. För min del kan jag icke fatta, att någon enda kontrollör behöfde

anställas, annorledes än att hvarje tillverkare bland sin personal hade någon, som visste, huru svagdrickat skulle tillverkas, för att det icke komme att innehålla mer än två procent alkohol. I marknaden behöfde icke något kontrolleras, ty innan en handlande sålde detta svagdricka, använde han sin profvare och förvissade sig derom, att den icke visade mer än två procent. Någon, som ville fiskalisera, kunde därför icke komma åt dem på annat sätt. Ar drycken blott så, att den står sig för profvaren, så lärer icke vara någon fara för öfverträdelse af denna förordning.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

Ar det återigen så, att en försäljare vill bryta lagen och hålla till handa ett öl, som innehåller mer än 2 volymprocent, då må han själf svara för följderna, om en undersökning till äfventyrs anställes och han blir fäld.

Då flere talare yrkat bifall till utskottets förslag i första punkten, skall jag på dessa och af dem förut anförda grunder be att få instämma med dem.

Herr Folke Andersson: Sedan jag begärde ordet, har jag af flere talare blifvit förekommen i hvad jag ville säga, men jag skall ändå be att få yttra några ord.

Flere gånger hafva inom riksdagen motioner väckts om inskränkning i försäljningen af öl, men alltid hafva skälen för afslag varit, att de fattige icke skulle kunna få något svagdricka. När så motionärer komma fram och, för att undanrödja denna svårighet, föreslå, att svagdrickat skall vara fritt, då resa sig nya hinder, såsom att man icke skall kunna kontrollera eller pröfva dess beskaffenhet, och således skulle man äfven för den skull afslå dessa motioner. Jag tror icke att detta hinder är öfverstigligt, ty af de upplysningar, som utskottet varit i tillfälle att inhemta, framgår, att det är mycket möjligt att få en ölprofvare, hvarmed man kan pröfva alkoholhalten i drickat. Inom utskottet hade vi fått oss tillsänd en ölprofvare, med hvilken vi försökte pröfva svagdrickat, och det visade sig dervid innehålla olika procent alkohol. Det fans svagdricka, som icke gick upp till 1 procent, icke till stort mer än $\frac{1}{2}$ procent, och det fans annat, som gick upp till 2 procent, iskällardricka, som profvaren visade innehålla 3 procent. Men det kan äfven, såsom professor Rosenberg säger, vara andra ingredienser, som icke få förbises vid profvets framställande, utan som också måste undersökas. Men med de tekniska kunskaper och den mängd af teknici, som finnas i vårt land, och de medel, som stå tekniken till hjälp, lär det icke vara svårt att få en ölprofvare, med hvilken man kan fullt säkert utröna alkoholhalten. Och då inga andra skäl finnas för afslag, så hoppas jag, att kammaren skall bifalla hvad utskottet föreslagit. Jag yrkar bifall till 1:sta punkten i utskottets förslag.

Herr Jonsson i Thorsberg: Jag är fullt öfvertygad, att det är ingen i denna kammare, som icke har sig angeläget, att våra lagar å ena sidan så stipuleras, att de lemna allmänheten fritt tillfälle att begagna en nödvändig och oskadlig dryck, och å andra sidan äro så affattade, att de kunna efterleivas.

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maldrycker
m. m.

(Forts.)

Af de förhållanden, som framkallade kongl. förordningen den 3 december 1866 angående handeln med maldrycker, framgår otvetydigt, att meningen icke var, att svagdricka skulle vara i denna förordning inbegripet, utan endast afsåg den produkt, som vi benämna öl. Med denna uppfattning har också allmänheten ansett svagdrickat vara fritt, och den åsigt vunnit insteg, att svagdricka, såsom en nödvändighetsvara och som sådant oumbärligt så väl i den ringes som den mera burgnes hem, kunde fritt försälas, oberoende om rätt till försäljning af maldrycker förvärfvats eller icke. Vid de förändringar, som tid efter annan vidtagits i mera restriktiv riktning, afseende att inskränka åtkomsten af öl, har likväl ordet »maldrycker» användts, och följderna måste naturligtvis blifva den, att äfven svagdrickat måste anses vara i nämnda förordning inbegripet. Men häraf följer att många varit, om ock omedvetet, lagöfverträdare. Att detta förhållande måste menligt inverka på den moraliska känslan och undergräfvat aktningen för lagarnes helgd, läser ej kunna förnekas. För mig vill det synas vara af största vikt, att bestämmelser i afseende å försäljning af öl icke må vara tillämpliga å s. k. svagdricka, ej mindre af det skäl, att försäljning af svagdricka må kunna ske utan att rätt till försäljning af maldrycker förvärfvats, hvilket alltid måste vara af stor vikt, jemväl ur nykterhetssynpunkt, utan tillika af det skäl, som ej läser vara af mindre vikt, nemligen att allmänheten må vara oförhindrad anskaffa sina förnödenheter, der dessa kunna erhållas billigast och beqvämast, utan att göra sig förfallen till lagöfverträdelse. Om jag således anser det vara nödigt, att ändrade bestämmelser i detta afseende införas, och förordningen affattas i enlighet med dess ursprungliga syfte och allmänhetens uppfattning om dess innebörd, så har jag varit i veksam, hvar gränsen borde uppdragas, eller om sprithalten af de maldrycker, som borde vara föremål för reglementering. Utgående från den åsigt, att hvad som icke är skadligt må lemnas för fritt bruk, helst då fråga är om nödvändighetsvaror, och då dricka af tre procent alkohol icke kan i nämnvärd mån berusa, anser jag mig böra sluta mig till herr Jonssons i Hof förslag, eller att ordet två procent i utskottets förslag utbytes mot tre procent.

Herr Gustaf Berg har sagt, att han icke vill vara med om 3 procent, eller att, som herr Jonsson i Hof föreslagit, utbyta 2 procent mot 3 procent, af det skäl, att Kongl. Maj:t skulle kunna anse denna alkoholhalt för hög. Jag tror deremot, att det är bättre, om Riksdagen antager alkoholhalten för hög än för låg. Skulle Kongl. Maj:t anse alkoholhalten för hög, så föreställer jag mig, att Kongl. Maj:t då skall nedsätta procenten. Jag sluter mig således till det förslag, som af herr Jonsson framställts, till hvilket jag yrkar bifall.

Herr Wester: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande af utskottets ordförande, hvilket innebar, att jag skulle hafva förbisett något i professor Rosenbergs utlåtande. Han nämnde, att jag endast talade om två sätt att kontrollera, då herr Rosenberg äfven talade om andra metoder. Det är mycket sant. Men att jag icke nämnde andra än de två, berodde derpå, att då professor Rosenberg specificerade dessa två, ansåg jag dem så att säga lättast och

enklast, och att det således icke kom i fråga för praktiskt folk att använda andra än dem. För teknici och sakkunnige kunna de öfriga metoderna ju äfven vara bra, men jag förestälde mig, att han ville särskildt framställa endast de slag af kontroll, som lämpligast kunde användas i det praktiska lifvet.

Vidare sade herr ordföranden, att i herr Rosenbergs utlåtande finnes antydning, att den egna erfarenheten hos tillverkaren skulle vara en god ledning för att utröna alkoholhalten, och att *detta skulle vara tillräckligt*. Det vågar jag bestrida. Herr Rosenberg säger, att tillverkarens erfarenhet är en afsevärd ledning; men då det är fråga om att bestämma straff för en förseelse, och det gäller, huruvida en handling är brottslig eller icke, då är det, enligt min tanke, icke tillräckligt att hafva den afsevärd ledning, utan man skall vara i tillfälle att *sjelf* bedöma och säkert bedöma, huru vida man tillverkar en vara, som är tillåten eller icke, och detta kan man enligt herr Rosenbergs utlåtande ej.

Medan jag har ordet, skall jag tillåta mig bemöta åtskilliga yttranden af andra talare.

En talare på göteborgsbänken sade, att i Danmark finnes ett stadgande angående försäljning af maldrycker af 2 $\frac{1}{2}$ procent, som visat sig utförbart, samt att teknici i Danmark icke haft något att invända deremot, hvarför det skulle kunna gå här också. Jag är fullt öfvertygad, att vi hafva lika goda teknici här som i Danmark, men det är icke derpå det hänger, utan derpå att tillverkaren skall vara i stånd att bedöma varans beskaffenhet, om den är tillåten eller otillåten.

Vidare har en annan talare gjort den invändningen, att det skulle blifva så mycken kontroll. Jag har icke satt i fråga några kontrollanter, det anser jag här icke alls behövas. Men, såsom jag upprepade gånger sagt, man må icke göra rättighet att försälja en vara beroende på dess beskaffenhet, förrän det finnes möjlighet för tillverkaren och försäljaren att sjelfva kontrollera sin vara.

En annan talare har sagt, att detta skulle erbjuda stora, om icke till och med öfverstigligen svårigheter. Det tror jag icke. Svårigheterna skola icke blifva öfverstigligen, ty snart nog skola vi få instrument, som lätt kunna begagnas af hvilken som helst för utröande af varans alkoholhalt, och i och med detsamma en sådan möjlighet finnes, skall jag gerna vara med om nu åsyftade lagförändring.

Herr Östberg: Då jag förra gången hade ordet, nämnde jag, att utskottet hade gjort två antaganden. Det tillfälliga utskottets ordförande har sedan gjort ett tredje antagande, hvars rättighet jag betviflar. Han sade sig nemligen anse, att professor Rosenberg med sitt intyg afsett tillkännagifva, att de metoder han anfört för kontrollen vore lätt utförbara. Men professor Rosenberg säger: »Resultatets tillförlitlighet är beroende af den sorgfällighet, hvarmed pröfningen verkställes. Efter någon öfning torde den i allmänhet gifva en för tekniskt bruk tillräcklig grad af noggrannhet. Hvilka äro de, som skola företaga denna öfning och denna undersökning? Ordföranden synes tro, att detta kan verkställas af hvem som helst, men

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maldrycker
m. m.
(Forts.)

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

mig förefaller det, som om professor Rosenberg menat, att dertill måste användas personer, som äro fackbildade och rätt vana vid arbeten af sådan art. Å min sida är detta visserligen ett antagande liksom det andra å den ärade ordförandens, men det synes mig uppenbart, att frågan ännu icke är tillräckligt utredd för att man skall kunna säga, att vi hafva en lämplig och användbar metod för dessa undersökningar. Undersökningen enligt den åsyftade metoden kräfver en half timme, och det är en lång tid, ty om på ett ställe flera fat på en gång skola undersökas, så kan det taga flere timmar, innan man hunnit gå igenom dem.

En talare på göteborgsbanken påstod, att det icke skulle behövas någon kontroll, men det kan jag icke förstå. Finnes icke kontroll, så skulle ju en stor del af dem, som utbjuda svagdricka, kunna lemna ut öl i stället och sätta en etikett, som angifver innehållet vara svagdricka, på buteljerna.

Utskottets ordförande yttrade, att Kongl. Maj:t i alla händelser, hur än skrivelsen formulerades, innan någon lagstiftning kunde komma i fråga, nog skulle låta verkställa en utredning och undersökning i saken. Ja, det är jag också öfvertygad om, men jag vidhåller ändå min åsigt om olämpligheten af att begära en bestämd lagstiftning, då man icke har klart för sig, om den kan komma till stånd.

Herr Pålsson: Hvad manne kan vara det egentliga syftet med dessa motioner och detta tillfälliga utskott, som öfver dessa motioner sig yttrat? Enligt min mening är det i synnerhet två saker, som dermed afses. Den första är den, som den föreliggande punkten berör, eller att det skall finnas tillräckliga tillfällen för arbetaren att få godt svagdricka, när och hvar han så behöfver, och att detta är ett godt syfte, derom kan väl icke vara mer än en mening. Detta har heller icke blifvit motsagdt, men man har velat söka åstadkomma en kontroll, och man tvekar, huru vida det kan kontrolleras, om svagdricka innehåller mer än 2 procent alkoholhalt. Jag hyser icke denna farhåga.

Man kan ju mycket väl pröfva, huru stor alkoholhalt vinet innehåller, och man kan kontrollera detta hos brända och destillerade drycker. Det skulle ju då vara besynnerligt, om man icke skulle kunna pröfva, huru vida svagdricka innehåller större eller mindre procent alkohol. Jag anser därför, att första punkten i detta utlåtande är antaglig såsom den nu föreligger. Antager man icke denna punkt, så tror jag, att det skulle vara betänkligt att antaga den femte punkten.

Må det tillåtas mig att erinra om, hvad denna kammars ålders-president yttrade vid behandlingen af denna fråga. Han sade, att vi böra behandla ärendet så, att svenska folket blir öfvertygad om, att vi sjelfve äro nyktra, då vi lagstifta i nykterhetens intresse. Jag anser, att detta var mycket klokt taladt, och om vi antaga den första punkten i betänkandet, är jag öfvertygad om, att äfven femte punkten blir antagen, och den går så tydligt i nykterhetens intresse, att många tusen invånare i vårt land skola glädja sig öfver, att Riksdagen fattat ett sådant beslut. Med anledning af hvad jag nu anfört,

ber jag att få yrka bifall till utlåtandets första punkt, och om den punkten antages, kommer jag också att yrka bifall till den femte punkten.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

Herr Johansson i Strömsberg: Jag vill endast be att få till protokollet antecknadt, att jag kommer att lemna min röst till utskottets förslag i betänkandets alla punkter och således äfven i den nu föreliggande.

Herr Jansson i Krakerud: Jag skall anhålla att få uttrycka min förvåning öfver den långa diskussionen angående svårigheterna att pröfva alkoholhalten i svagdricka. Det skulle vara riktigt att diskutera den frågan endast under den förutsättningen, att bryggare och ölförsäljare vore så olika andra menniskor, att de icke såge på sitt eget bästa. Jag har aldrig hört talas om, att man behöfver befara, att en dryckesvara skall innehålla flera procent, än hvad hon ges ut för att innehålla. Snarare har man i vissa fall vid inköp af varor anledning misstänka motsatsen. Om man t. ex. går och köper brännvin, som skall hålla 40 procent, så får man nog icke sådant, som håller 46 procent, ty det är dyrare, utan snarare sådant, som håller mindre än 40 procent. Samma förhållande är det med öl och svagdricka. Öl kostar 8 öre och svagdricka 4 öre halfbuteljen. Nu har herr Östberg sagt, att det kunde vara fara för, att man sålde öl i stället för svagdricka, men det tror jag icke, ty då skulle säljaren förlora 4 öre på hvarje flaska. Man behöfver således icke frukta för någonting sådant, ty öl är ju alltid dyrare än svagdricka, och jag tror, att bryggare och ölförsäljare äro så pass egennyttiga, att de icke göra en sådan uppoffring. Det ligger i sakens natur, att man säljer till ett pris, som man kan sälja för med vinst.

Om utskottet hade framkommit med ett förslag att bestämma alkoholhalten i svagdricka till högst 3 procent, så hade detta ej heller varit någon olägenhet, men att nu frångå utskottets förslag och gå med på Olof Jonssons yrkande skulle endast trassla bort alltsammans, och därför yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr Lilienberg: Jag har begärt ordet endast för att i korthet tillkännagifva, att jag kommer att rösta för bifall till utskottets förslag.

Herrar *E. W. Carlson, Vahlin* och *A. V. Carlson* förenade sig med herr Lilienberg.

Herr Svensson i Karlskrona: Jag begärde ordet egentligen för att bemöta ett yttrande af herr Östberg, men då jag hörde, att herr Jansson i Krakerud gjorde det i mitt ställe, har jag intet annat att tillägga, än att jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Truedsson: Jag vill endast tillkännagifva, att jag kommer att rösta för bifall till utskottets förslag, och jag gör det på den grund, att efter nuvarande förhållanden hvem som helst kan bli

Angående ändringar i förordningen om försäljning af vin och maltdrycker m. m. (Forts.)

pliktfäld, som säljer svagdricka till förtäring på stället, hvilket måste anses alldeles orimligt.

Herr Östberg: Då två talare synas hafva missförstått mitt föregående yttrande, ber jag få säga några ord. Jag har naturligtvis icke tänkt mig att någon skulle sälja öl för svagdricka och taga 4 öre i betalning för halfbuteljen. Det tror jag icke, men det finnes ett annat sätt att gå till väga. Man *begär svagdricka*, men vinkar med handen på ett egendomligt sätt, och så får man *öl* och betalar det med ölets pris. Jag befarar, att det kan komma att gå till på det sättet, i fall ingen kontroll skulle utfövas.

Herr Svensson i Karlskrona: Om någon skulle sälja öl under benämningen svagdricka, så blefve det snart känt, ty det är naturligt att säljaren icke tager samma pris; och blir det bekant, så får han underkasta sig ansvar för det han sålt maltdrycker med högre alkoholhalt än tillåtet är. Jag tror sålunda icke, att den farhågan är af någon synnerlig betydelse.

Herr Jansson i Krakerud: Mine herrar! Med anledning af en föregående talares yttrande vill jag endast anmärka, att det är icke möjligt att stifta lagar, som icke kunna kringgås. Då finge man först skaffa en lag, som så att säga skulle fördrifva alla skälmar. Det är icke möjligt.

Herr Andersson i Lyckorna: Mine herrar! Jag tror att denna fråga, som så flitigt och omsorgsfullt debatterats, om två procent alkoholhalt hos svagdricka, gjorts mycket konstigare, än den är. Åtminstone vågar jag påstå, att ingen bondgumma på landet, som företar sig brygd, behöfver kontrollapparaten för att få reda på om det skall blifva öl eller svagdricka af brygden.

Med min motion har jag egentligen afsett, icke att alldeles förhindra ölförsäljningen på landet, utan att den reda och ordning, som behöfves i alla andra afseenden, äfven måtte införas i denna slags handel. Jag anser därför, att rättigheten att för afhemtning hålla till salu öl till mindre belopp än 10 liter och som innehåller mer än två procent alkohol bör endast tillkomma dem, som erhållit tillstånd att idka utskänkning af denna vara. De böra således vara skyldige att vända sig till kommunalstämmans ordförande och kommunalnämnden för att begära tillåtelse dertill och, om de få sådan, vända sig till Konungens befallningshafvande för att få dess tillstånd. Detta skulle som sagdt medföra ordning och reda i dessa förhållanden, som på landet åtminstone äro allt annat än ordnade. Jag vet nog att med det slut, hvartill utskottet kommit, det icke tjenar något till att tala för min motion, och jag skall därför inskränka mig till att yrka bifall till utskottets betänkande i denna första punkt.

Herr Gustaf Berg: Jag vill endast anhålla att få meddela en upplysning, som kommit till min kännedom, sedan jag senast hade

ordet, den nemligen, att vin, som vid införsel förtullas, dervid undersökes till sin procenthalt. Då sådant låter sig göra och då undersökning jemväl sker med afseende å bränvinets alkoholhalt, så är det klart, att äfven vid ölförsäljning undersökning skall kunna ske.

Jag vidhåller följaktligen fortfarande mitt gjorda yrkande.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

Herr Olsson i Kyrkebol: Jag vill endast anhålla att få till protokollet antecknad, att jag röstar för bifall till utskottets förslag.

Herr Nilsson i Skärhus: På de skäl, som blifvit anförda, skall jag endast be att få yrka bifall till den nu föreliggande punkten.

Herr Sandwall: Då frågan här är att skilja mellan öl och svagdricka på grund af deras olika alkoholhalt, hade jag tänkt att man skulle föreslå vissa kontroller för att erhålla visshet om, när svagdrickat innehöll mer än två procent alkohol. Jag förestälde mig då, att kontrollen skulle ega rum vid bryggerierna och att för ändamålet skulle, liksom vid bränvinstillverkningen, tillsättas af staten aflönade kontrollörer, som öfvervakade tillverkningen, ty skulle kontrollen utöfvas af tillverkare och försäljare sjelfva, så erhöles dessa ett större förtroende än jag antager att motionärerna och utskottet ville lemna dem.

Att utan kontroll underslef kunde förekomma så väl vid bryggerier som brännerier, borde kunna befaras.

Huru skulle man emellertid kunna kontrollera en vara, som om den färdig håller t. ex. 2 procent alkohol och således hos bryggaren skall anses som svagdricka, sedan under det den finnes i försäljarens hand ökar sin alkoholhalt? Skall den, som utsäljer varan, då kunna tilltalas, för det att alkoholhalten under tiden ökas?

Professor Rosenberg, som af utskottet åberopats, omtalar visserligen åtskilliga kontrollapparater, men de måste användas af sakkunniga personer, och han säger sjelf, att »resultatets tillförlitlighet är beroende af den sorgfällighet, hvarmed pröfningen verkställes». Apparaterna fordra således en så noggrann skötsel, som endast sakkunnig person kan utöfva. Professor Rosenberg yttrar vidare: »beträffande möjligheten för tillverkaren af maltdrycker att komma i åtnjutande af den åsyftade lindringen, torde hans egen erfarenhet med hänsyn till de för maltdryckens framställande använda materialiernas beskaffenhet och mängd, mäsningens och jäsningens förlopp m. m. gifva en ganska afsevärd ledning, äfven utan anlitan af den egentliga kontrollen å den färdiga maltdrycken, liksom t. ex. en guldsmed utan användande af kemisk analys är i stånd att gifva sina varor den i lag påbudna halten af ädel metall».

Mig förefaller jemförelsen mellan guld och svagdricka olämplig, ty guldets har ej den egenskapen att jäsa, men väl händer det ibland, att den som har mycket af det, pöser.

Svagdrickat deremot, som, då det utlemnas från bryggeriet, håller endast 2 procent alkohol, kan, under det varan ligger på lager, öka

Angående ändringar i förordningen om försäljning af vin och maltdrycker m. m. sin alkoholhalt med $\frac{1}{2}$ till $\frac{3}{4}$ procent och möjligen mera, ty denna dryck jäser och ökar sin alkoholhalt ända tills den blir utdrucken och kanske en stund derefter.

För min del anser jag således, att tillförlitlig kontroll är icke allenast svår utan rent af omöjlig att utföra, och af sådan orsak yrkar jag afslag å så väl motionerna som utskottets förslag rörande punkten 1.

(Forts.)

Herr Bromée: Då jag icke kan anse lämpligt, att svagdrickat behandlas på samma sätt som maltdrycker, enligt kongl. förordningen den 24 oktober 1885, vill jag instämma med dem, som yrkat bifall till utskottets förslag i denna punkt. Det har anmärkts af åtskilliga, att kontrollen skulle blifva för svår och dyrbar. Jag kan icke förstå, att det skulle blifva något svårare att kontrollera styrkan på svagdricka, än det är nu i afseende på bränvinet. Man har ju sett, att kontroll på bränvinet icke sättes oftare i fråga, än när någon tror, att det är för svagt. Tror man att svagdrickat är för starkt, får man väl likaså skicka och kontrollera dess styrka, och om det visar sig, att man har rätt i sina misstankar, får man gå till allmänna åklagaren, som då får göra den undersökning, som visar sig erforderlig. Jag ber därför få instämma i yrkandet på bifall till förslaget.

Herr Arhusiander: Jag ber att få tillkännagifva, att jag kommer att rösta för bifall till utskottets förslag. Jag gör det så mycket hellre, som jag tror att ett bifall till denna punkt skall leda till, att något af förslagen under punkt 5 skall vinna Riksdagens bifall.

Häruti instämde herrar *Petersson* i Hamra, *Larsson* i Mörtlösa, *Ekeborgh*, *Petersson* i Boestad, *Björkman*, *Jönsson* i Mårarp, *Holmgren*, *Bruse*, *Pehrsson* i Onnerud, *P. Waldenström*, *Hansson* i Solberga, *Ollas A. Ericsson*, *Jonsson* i Saxhyttan, *Schöning*, *Carlsson* i Nysäter, *Kardell*, *Olsson* i Frösvi, *Andersson* i Bringåsen och *Stjernspetz*.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Enligt de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr vice talmannen propositioner, 1:o) på bifall till utskottets hemställan oförändrad; 2:o) på bifall till samma hemställan med den af herr Jonsson i Hof under öfverläggningen föreslagna förändring; 3:o) på bifall till herr Ostbergs ändringsförslag; och 4:o) på afslag å så väl utskottets hemställan som öfriga i ämnet framställda förslag. Herr vice talmannen fann den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men votering begärdes af herr Björck. I anledning häraf, och sedan till kontraposition antagits yrkandet på afslag, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad kammarens andra tillfälliga utskott hemställt i 1:sta punkten af dess utlåtande n:o 3 (i samlingen n:o 20), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, är utskottets nämnda hemställan af kammaren afslagen.

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

Omröstningen utföll med 117 ja och 62 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan oförändrad.

I öfverensstämmelse med kammarens i fråga om föredragnings-sättet fattade beslut föredrogs härefter

Punkten 5.

I denna punkt hemställde utskottet: att, med bifall till herr P. Waldenströms med fleres motion, n:o 141, kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller om sådan ändring i nu gällande lag om handeln med vin och maltdrycker:

a) att försäljning af dessa drycker, vare sig till afhemtning eller till förtäring på stället, icke må, i stad eller på landsbygd, förenas med annan handel, till hvars bedrifvande särskild anmälan erfordras; och

b) att rätt till minuthandel med vin och maltdrycker må förvärfvas i samma ordning och på samma sätt, som rätt till utskänkning af dessa drycker nu erhålles.

Deremot hade i afgifna reservationer föreslagits:

af herr *Gustaf Berg*: att kammaren ville för sin del besluta, att Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhåller, det Kongl. Maj:t ville vidtaga sådan förändring i nu gällande förordning om handeln med vin och maltdrycker:

dels att försäljning af dessa drycker till afhemtning icke må på landsbygden förenas med annan handel, till hvars bedrifvande särskild anmälan erfordras;

dels ock, att rätt till försäljning af vin och maltdrycker för afhemtning till mindre myckenhet än tio liter må förvärfvas, å landet, i den ordning 11 § af ifrågavarande kongl. förordning redan stadgar i fråga om dylik försäljning af vin och, i stad, efter magistrats och stadsfullmäktiges hörande, genom tillstånd af Konungens befallningshafvande eller, för Stockholm, öfverståthållarembetet; samt

af herr *C. A. Andersson* i Malmö, att motionen måtte afslås.

I fråga härom anförde:

Herr *Bergendahl*: Enär jag icke från min hemort har någon erfarenhet om särskilda olägenheter af det sätt, på hvilket försäljning af maltdrycker till afhemtning nu bedrifves, känner jag mig icke mycket benägen för förändring i nu gällande förordning, men då jag

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

sett af motionerna, att oskick bedrifvits och oordningar egt rum vid sådan försäljning i åtskilliga kommuner, finner jag mig böjd vara med om någon bättre kontroll i detta hänseende. Då man erfar, på hvilka lösa grunder handelsrättigheter ofta förvärfvas, att det gifves handlande, hvars enda affär består uti försäljning af karameller och kakor, för att kunna komma åt att sälja öl, kan man förstå, att sådan handelsrörelse lätt ger anledning till oordning, som kan vara svårt att förekomma. Jag finner det därför lämpligt, att förordningen i så fall ändras, att rätt att sälja dessa drycker till afbemtning skall lemnas af Konungens befallningshafvande, sedan kommunalstämman, efter nämndens hörande, dertill gifvit sitt förord.

Hvad deremot beträffar mom. a) i denna punkt, får jag säga, att jag icke kan tillstyrka denna, då jag icke kan finna, att någon praktisk nytta för nykterhetens befrämjande skulle vinnas genom densammans antagande. Jag tycker att det finnes alldeles tillräckligt med handelsbodas förut, utan att man behöfver skapa ett nytt slag af sådane. Jag kan icke tänka annat, än att lika lätt vid sådana handelsbodas skall kunna inrättas löfsalar, der korkskrufvar finnas upphängda i träden, hvarom motionerna tala, som vid nuvarande lokaler. Nu säger man, att handelsbodarne, när de draga till sig personer för inköp af förnödenhetsvaror, föranleda desse att på samma gång köpa öl och andra maltdrycker. Jag föreställer mig dock, att de föreslagna nya lokalerna komma att förläggas på sådana ställen, der *största trafiken* eger rum, och att, då i vanliga handelsbodas ölförsäljningen oftast är en bisak, och således sker i mindre utsträckning, denna deremot, som enda affären, kommer att bedrifvas i större skala, då det naturligtvis måste ligga i ölförsäljarens högsta intresse, när han blott handlar med maltdrycker, att så mycket som möjligt befordra afsättningen.

Ehuru jag, såsom förut nämnts, vill medgifva, att ifrågavarande försäljning i diversehandel skall underställas kommunalstämmans och landshöfdingeembetets godkännande, och jag således gillar syftet i mom. b), kan jag dock ej godkänna detta moment, såsom det är formuleradt, utan kommer jag i stället, när 2 mom. af herr Liss (Olof Larssons motion) företages till behandling, yrka bifall till detta.

På grund af hvad jag anført finner kammarerna, att jag för min del icke kan bifalla utskottets förslag i denna punkt, utan måste yrka afslag å detsamma.

Häruti instämde herrar *Pehrsson* i Norrsund, *Höglund*, *A. V. Carlson* och *Björck*.

Herr Bäckgren: Herr vice talman, mine herrar! Det är beklagligt och sorgligt, att handeln med öl i vårt land på vissa ställen till den grad missbrukats och tagit en sådan rigtning, att den mångstädes medfört rätt svåra och bekymmersamma följder, så väl i det ena som det andra afseendet, så väl i moraliskt som i ekonomiskt hänseende. Motionärerna hafva i allvarliga ordalag skildrat, huru det fleststädes tillgår vid ölhandel, och deras framställningar äro tyvärr endast allt för sanna bilder ur verkligheten. Det erkännande,

hvarmed deras motion helsats öfver allt i vårt land, vittnar ju tydligt om önskvärdheten och behovet utaf en ändring till det bättre. Jag torde icke vara den ende i kammaren, som från valmän mottagit uppmaning att understödja motionen. Äfven utan en sådan valmännens uppfordran skulle jag afgifvit min röst för densamma. Men jag gör det nu så mycket hellre, då jag vet, att de röster, som ifrån så många håll i vårt land från våra kommittenter höjts i denna fråga, äro uttryck för de varmaste och renaste afsigter för samhällets och medmenniskors bästa.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

Då en framgång ät motionen i den form, hvari utskottet framställt dess förslag, utan tvifvel skall gagna den allvarliga och aktningvärda nykterhetsrörelse, som för närvarande blomstrar i vårt land, skall jag, herr vice talman, be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr *Andreason* förklarade sig instämma med herr Bäckgren.

Herr Andersson i Malmö: Man har under de senare riksdagarne, och icke minst under den nu pågående, velat genom mångfaldiga lagförslag, så att säga, insnörpa den svenska nationen i en tvångströja. Man har framkommit med förslag om, att kommunalstyrelserna skulle bestämma, hvilka och huru många på landet skulle ega rättighet att idka handel. Man har velat genom lagförslag bestämma, huru vida man skall förtära blött eller grönt smör. Man har velat genom lagbestämmelser stadfästa, huru stark supen skall vara. Nu till sist har man kommit med icke mindre än 7 olika förslag angående hvem som skall få försälja öl och svagdricka, och huru starkt detta öl och svagdricka skall få vara. På grund af dessa många lagförslag skulle man nästan tro, att svenska folket vore så litet laglydigt, att det vore nödvändigt att vidtaga så långt gående restriktiva åtgärder. Så tror jag emellertid icke är förhållandet.

Såsom nämndt, hafva sju olika motioner om förändring i kongl. förordningen af den 24 oktober 1885 väckts vid innevarande års riksdag. Utaf dessa har utskottet, såsom kammaren finner, antagit den af herr Waldenström väckta — en bland de mest långt gående, därför att den föreslår samma bestämmelser för stad och land, äfvensom att en person, som idkar annan handel, till hvars bedrivande särskild anmälan erfordras, icke skulle få försälja nu omtalade maltdrycker. Huru vida någon olägenhet uppstår derigenom, att man säljer en flaska öl eller vanligt iskällardricka i samma butik som andra varor försäljas, har jag mig icke bekant; och några egentliga olägenheter har ej heller motionären i motiveringen påpekat. Åtminstone inom det samhälle jag tillhör har, mig veterligen, icke någon olägenhet uppstått genom denna slags ölhandel.

Man har sagt, att meningen med dessa långt gående inskränkningar ingalunda är att förbjuda tillverkning eller konsumtion af öl; nej, visst icke, det afser endast, säger man, att åstadkomma ordning i den nuvarande försäljningslagen. Mine herrar! Jag har vid flera tillfällen framhållit, att i vår nuvarande förordning angående försäljning af vin och maltdrycker *redan* sådana bestämmelser finnas,

Angående ändringar i förordningen om försäljning af vin och maltdrycker m. m. (Forts.)

som göra det möjligt för kommunalstyrelserna att, i fall det är ett ölförsäljningsställe, der oordningar förekomma — ty om några andra kan väl ej vara fråga — förbjuda handlanden för all framtid eller för viss tid att sälja öl.

Men man invänder då: »Ja, dessa bestämmelser göra ingen nytta, ty man skall bevisa, att oordningar egt rum.» Jag har en annan mening. Jag är öfvertygad om, att ifrågavarande bestämmelser i förordningen göra och gjort mycket gagn. Jag har nemligen satt mig i förbindelse med landssekreteraren vid Malmöhus läns landskansli och gjort förfrågan om, huru vida Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län någon gång förbjudit landthandlande att tillhandahålla vin och maltdrycker; och jag erhöll såsom svar på denna förfrågan den upplysningen, att under 1888 6 dylika förbud utfärdats och under 1889 ej mindre än 14. Likaså såg jag här om dagen i en tidning omtalas, huru på ett annat ställe en sådan ölhandel blifvit stängd. Der stod nemligen följande notis:

»*Annu en stängd ölkrog.* Hos handlanden E. Stjernholm vid Skärsta i Edebo socken af Stockholms län har länge tillhandahållits öl med det resultat, att brädgårdsarbetare och andra upprepade gånger berusat sig och stält till slagsmål. Stjernholm har nu af länsstyrelsen för all framtid förbjudits att i eller från handelsbod i Edebo socken försälja vin och maltdrycker.»

Äfvenså har jag af många bland denna kammares ledamöter hört, att vid ofantligt många tillfällen Kongl. Maj:ts befallningshafvande på kommunalstyrelsens hemställen utfärdat liknande förbud.

Men man invänder: »Ja, kommunalstyrelse och kommunalstämma vill må hända att förbud skall utfärdas — men rätt ofta säger Kongl. Maj:ts befallningshafvande nej; försäljningsställena skola få finnas kvar.» Jag tror emellertid, i synnerhet med anledning af en skrift, som på de senaste dagarne utdelats i kammaren, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande, der han nekat sådan försäljnings upphäfvande, haft ganska goda skäl för denna sin mening. Jag skall be att få läsa upp ett stycke ur denna skrift, som kan anses vara ganska betecknande. Der meddelas nemligen på sid. 78 följande:

»Elfkarleby kommunalnämnd beslöt den 4 maj 1889 att förbjuda socknens handlande att försälja vin och maltdrycker på grund af förmenta »förselser mot gällande författning.» Särskildt framhölls i beslutet handelsidkerskan Hulda Rundberg i Östanå.

Landshöfdingeembetet i Upsala resolverade emellertid den 28 juni 1889, att beslutet ej kunde fastställas, enär »kommunalnämnden icke på något sätt ens sökt styrka att genom den af ömförmälda handlande utfövrade försäljning af vin och maltdrycker till afhemtning oloffig utskänkning främjats eller oordningar eljest föranledts.»

Nu anskaffades ett af 16 personer från Östanå undertecknad intyg af den 3 oktober 1889, »att oväsen och oordningar vid och till följte af ölförsäljningen många gånger egt rum hos Hulda Rundberg och Christina Nyblad» etc., på grund af hvilken skrivelse kommunalnämnden den 9 oktober 1889 på nytt sökte Konungens befallningshafvandes stadfästelse på beslutet om förbud af vin- och maltdrycksförsäljning hos socknens handlande.

Huru det ofvannämnda intyget från Östanå-männen tillkommit, visar följande, äfvenledes till Upsala läns landshöfdingeembete insända skrifvelse, som vi anföra in extenso:

»Tillfrågade af fröken Hulda Rundberg angående tillkomsten och rättigheten af den till Konungens befallningshafvande i Upsala ingifna, den 3 nästlidne oktober dagtecknade och af oss jemte åtskilliga andra personer undertecknade skrift, få vi afgifva följande förklaring.

Jag, C. A. Wahlsten, anmodades af kommunalnämndens ordförande C. J. Ericsson i Elfkarleby att underteckna och anskaffa namnunderskrifter på ofvanförmälda redan uppsatta inlaga, och jag, som stod i förbindelse till Ericsson och gerna gjorde honom denna i min tanke betydelselösa tjänst, undertecknade sjelf skriften samt anmodade och delvis öfvertalade de öfriga undertecknarne att göra det samma. Emellertid kan jag icke vidhålla och än mindre, om sådant skulle ifrågakomma, edfästa rättigheten af de i skriften framställda beskyllningarna mot handelsidkerna Hulda Rundberg och Christina Nyblad, alldenstund jag hvarken sett eller hört något oväsen eller andra oordningar till följe af ölförsäljningen.

C. A. Wahlsten.

Undertecknade, liksom Wahlsten boende i Elfkarleby socken, intyga att vi endast därför, att Wahlsten bad oss derom, tecknade våra namn å ifrågakomma skriften, hvars rättighet och sanningsenlighet vi alldeles icke kunna vitsorda.

A. P. Ljung.

J. Eklund.

C. J. Wesslén.

E. G. Wesslén.

P. Ljung.

Från hit ingifna hufvudskriften rätteligen afskrifvet betygar landskansliet i Upsala den 28 januar 1890.

Ex officio

Knut Hamilton.»

Jag sade nyss, att på åtskilliga ställen Kongl. Maj:ts befallningshafvande icke kunnat bifalla de ansökningar, som kommunalstyrelserna gjort. Och när man ser de goda skäl, som länsstyrelserna haft för sina afslag, får åtminstone jag för min del hålla dem räkning för att de gått till väga så noggrant, som de gjort. Deremot måste jag säga, att kommunalstyrelsernas tillvägagående i detta fall varit — jag vill icke begagna uttrycket *icke riktigt hederligt*, men åtminstone icke *gentlemannalikt*.

Jag tror således för min enskilda del, att sjelfva andemeningen med alla dessa ständigt återkommande motioner ingalunda — åtminstone icke allenast — är den att åstadkomma ordning i den så mycket klandrade ölförsäljningen. Jag styrkes i denna min tanke, då jag erinrar mig de beslut goodtemplarkonferensen fattade vid sin senaste sammankomst här i Stockholm. Såsom herrarne nogsamman torde minnas, beslöt man att inrubicera äfven det svagaste svagdricka bland

Ångående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

rusdryckerna. Äfven styrkes jag i denna min tanke, att man vill hafva bort alla dessa »rusdrycker» — ty såsom sådana anses de, ehuru oskyldiga de än må vara — då jag i motionen läser ett yttrande, sådant som detta: »Ja, nykterhetsvännerna nästan allestädes i vårt land säga, att det numera icke är bränvinet, utan maltdryckerna, hvilka äro de farligaste fienderna till folkets nykterhet.» När man läser detta, och när man tager kännedom om de beslut goodtemplar-konferensen fattat, tror jag man kan våga påstå, att detta är den verkliga driffjedern: bort med allt hvad svagdricka, allt hvad bayerskt öl heter o. s. v. Detta torde vara den egentliga grundtanken i dessa motioner.

Hvad nu beträffar den motion, som af herr Waldenström blifvit väckt och hvilken många medlemmar af kammaren undertecknat, kan man med skäl fråga sig: Kommer verkligen denna lagbestämmelse, om den blir antagen, att gagna nykterheten? I likhet med en föregående talare, herr Bergendahl, är jag fullkomligt öfvertygad om, att den kommer att verka i motsatt riktning. Jag förutsätter, att man skiljer ölhandeln från annan handel, och att kommunalstyrelsen medgifver en eller flere personer i kommunen att handla uteslutande med öl. Om det nu finnes en sådan öl-handelsbod, blifva då de, som vilja berusa sig med öl — naturligtvis med tillhjälp af bränvin — mindre berusade, därför att de köpa uti denna butik och icke uti en bod, der man äfven handlar med kaffe, ost, snus etc.? Jag för min del kan ej fatta det.

Äfven om Riksdagen nu antager detta förslag, står dessutom dock alltid partiförsäljningen af bayerskt öl kvar. Hvilken person som helst, som blott gör anmälan derom, kan få slå sig ned hvar han vill och sälja öl i partier om 10 liter, d. v. s. 30 halfbuteljer. De personer, som vilja berusa sig, kunna då slå sig tillsammans några stycken och inköpa ett sådant parti; — ett quantum af 30 halfbuteljer är för dem icke mycket — och man verkar på detta sätt i alldeles motsatt riktning mot hvad man önskar, då man tvingar folk att köpa större partier i stället för mindre och derigenom naturligtvis bringar dem att dricka mer.

Jag har vid flera föregående tillfällen, då denna fråga blifvit diskuterad, uttalat min glädje och tillfredsställelse för ledamöterna i denna kammare öfver att nykterhetsörelsen på de senaste åren så betydligt har gått framåt, men jag har också varnat kammarens ledamöter för att genom okloka åtgärder hämma denna ständiga och stadiga framgång. Jag har äfven i år varit i tillfälle att taga del af årsberättelserna från bränvinsbolagen i Stockholm, Göteborg och Malmö, och af dem har jag funnit, att äfven i år liksom under de 10 å 12 nästföregående åren bränvinskonsumtionen lyckligtvis aftagit i betydlig grad. Jag vill blott för jemförelses skull nämna, att i Stockholm konsumerades 1878 26,56 liter, 1888 åter 14,83, i Göteborg 1878 24,81 och 1888 16,03 och i Malmö 1888 omkring 12 liter bränvin per hufvud. Detta är ju ett glädjande tidens tecken, mine herrar, och jag tror därför man bör betänka sig mer än en gång, innan man söker försvåra åtkomsten af sådana drycker, som äro mindre berusande än bränvinet.

En talare här bakom mig yttrade för några dagar sedan, då herr justitieministern besvarat den af honom framställda interpellationen, att »det finnes en mängd lagar på det kyrkliga eller kyrkligt borgerliga området, som äro så beskaffade, att de svårligen kunna tillämpas i vår tid utan att rättsmedvetandet i landet kränkes.» Sådan var hans uppfattning i den då föreliggande frågan. Jag tror att, om man antager förevarande förslag, man kommer att med detsamma stöta mängden för hufvudet; jag tror, att mångens rättsuppfattning af dess bestämmelser skulle kränkas. Låtom oss blott taga ett exempel! I fall en person vill gå ned i en hökarbod en qväll och köpa sig litet smör och bröd till sin aftenvard, så skall han, om detta förslag blir lag, nödgas springa långa vägar för att få sig en flaska iskällardricka. Jag tror icke, att det kan vara öfverensstämmande med folkets önskan, att man skall behöfva göra så ofantligt långa omvägar för att kunna skaffa en tår dricka att släcka sin törst med.

Jag antager att diskussionen i denna fråga blir temligen lång. Jag har vid föregående tillfällen anfört många skäl för afslag å ett förslag, sådant som detta, och jag vill icke nu repetera dem; jag kanske framdeles under diskussionens gång kan blifva i tillfälle att bemöta ett och annat af hvad som yttras.

Jag anser mig skyldig att nämna att jag från det samhälle, jag tillhör, mottagit en å ett af omkring 200 personer besökt goodtemplarmöte uppsatt adress, med anhållan att jag skulle verka för den af herr Waldenström med flere väckta motionens genomförande. Jag beklagar, att jag icke kan gå denna mina kommittenters önskan till mötes. På samma gång ber jag dock att få nämna, att detta ingalunda är derför, att jag på något sätt vill söka motverka de nykterhetssträfvanden, som på de senare åren gjort sig gällande i vårt land och här utöfvat ett så välsignelserikt inflytande. Nej, visst icke; jag vill tvärt om be att här offentligt få uttala mitt tack till dem, som verkat derför. Men jag kan icke vara med om att stiffta en lag, hvarigenom man, från min synpunkt sedt, tager bort ett mindre ondt och sätter ett större i stället. Jag vill också hafva uttaladt, att jag icke kan vara med om att antaga en lag, genom hvilken man sätter största delen af nationen under ett slags förmynderskap.

Jag skall anhålla, herr vice talman, att få yrka afslag å nu föredragna punkt.

Herr Halvar Eriksson: Herr talman! Att de närvarande bestämmelserna rörande försäljning af vin och maldrycker *icke alls* äro tillfredsställande, utan att de tvärtom medföra stora olägenheter, det är ett faktum, som icke kan bestridas. Dessa olägenheter, som äro följder af nuvarande bestämmelser i denna förordning, framträda åter dels såsom ett *omåttligt bruk* af dessa drycker, dels äfven såsom en del *svårigheter*, hvilka tillskyndas *de handlande* på landsbygden, som vilja drifva handelsrörelse, *utan att dermed förena öl- och vinhandel*. I detta senare hänseende är det nemligen uppenbart, att sådana handlande, som vilja undvika att i förening med sin öfriga handel sälja vin och maldrycker, derigenom gå miste om en hel mängd kunder, som i stället uppsöka sådana handlande, som drifva

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maldrycker
m. m.
(Forts.)*

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

sådan öl- och vinhandel samtidigt med sin öfriga handelsrörelse. På så sätt medföra alltså de nu gällande bestämmelserna en risk för de mera ärliga bland våra landthandlande, för dem, som våga låta bli att försälja denna mindre ädla handelsvara.

Hvad åter angår den andra olägenheten af nuvarande bestämmelser, eller *det omåttliga bruket* af dessa drycker, så drar det med sig tvenne svåra följder, hvilka klart framtråda. Den ena följden är *det moraliska förderf*, som härigenom åstadkommes. Jag skall viligt medgifva, att förbrukningen af dessa drycker icke är så förderfbringande som förbrukningen af rent bränvin; men om också den moraliska rутtenheten i det förra fallet icke är så stor som i det senare, så förändrar det naturligtvis icke det förhållandet, att verkliga en moralisk skada dock derigenom åstadkommes. Och då vi i alla händelser äro eniga derom, att det förut finnes nog mycket af rутtenhet och dylikt bland vårt folk, hvarifrån vi böra söka rädda de kommande släktena, så är det alldeles tydligt att vi böra söka ändra lagstiftningen äfven i detta afseende, så att den så mycket som möjligt må kunna afvända *orsakerna* till det nu rådande missförhållandet.

Den andra svåra följden af ett omåttligt bruk af rusdrycker, eller *den ekonomiska förlust*, som deraf föranledes, är icke heller så synnerligen liten. Jag tror att man i detta förhållande har att söka anledningen till det stora intresse och den ifver, hvarmed större delen af våra ölbryggare o. d. bekämpa sådana motioner som den förevarande. De hafva ekonomiskt intresse af det nuvarande tillståndet; detta är den kanal, genom hvilken det är möjligt för dem att leda penningen ur de fattiges fickor och in i sina egna. Det är naturligtvis dock ingen, som kan klandra dem därför, alldenstund bestämmelserna i denna förordning äro sådana som de nu äro. Men hvad man med bestämdhet vågar klandra, det är just, att lagstiftningen är sådan.

Hvad åter angår *orsaken* till allt detta onda, så har man, förutom i sjelfva begäret, som är en naturlig sak, som man icke kan förtaga, efter hvad jag tror att söka den *hufvudsakligen deri, att detta begär för näring och eggelse just genom den lätthet, med hvilken man kan erhålla vin och maltdrycker*. Denna lätthet blir åter så stor synnerligast derigenom, att handeln med öl och vin för närvarande får *förenas* med annan handel.

Hvad som sålunda måste göras, det är att man söker *undandrödja denna orsak*, d. v. s. söker begränsa den lätthet, hvarmed vin- och maltdrycker nu kunna utbjudas, genom att skilja denna handel från annan handel. Och det är just en sådan *begränsning*, som utskottet här föreslagit i de båda momenten af den förevarande punkten. För min del får jag också säga, att jag, såsom ock är naturligt, då jag ju underskrifvit herr Waldenströms motion, finner en dylik begränsning vara alldeles på sin plats, när hvarje frihet, äfven näringsfrihet, måste vara förlagd inom vissa gränser.

Man har mot utskottets förslag haft åtskilligt att invända. Man har särskildt yttrat, att utskottets förslag skulle innebära en inskränkning i näringsfriheten, som skulle vara till skada. Utan att kunna bemöta allt hvad som härom yttrats — hvilket ju är omöjligt, då

det gäller så många yttranden — skall jag dock söka till besvarande upptaga, hvad som synes mig vara hufvudsumman af allt det sagda, eller den satsen, att det föreliggande förslaget skulle gå ut på en sådan inskränkning i näringsfriheten, att det på landsbygden, ja, ej ens städerna undantagna, rent af skulle blifva omöjligt att framdeles idka handel med vin- och maltdrycker. Talaren på malmö-bänken, som nyss hade ordet, erkände dock, att det framdeles, det vill säga under förutsättning af att Riksdagen skulle godkänna hvad utskottet i denna punkt föreslagit, mycket väl skulle kunna gå an att upprätta särskild handel med vin och maltdrycker: det föreliggande förslaget ginge blott derpå ut, att man hos kommunalnämnd eller kommunalstämma skulle söka särskildt tillstånd till rättigheten att få idka dylik handel. Det är således icke annat, som i motionen eller utskottets hemställan begäres, än att i sådant fall öl- och vinhandeln *varder delvis likställd med bränvinshandeln*. Hvad bränvinet beträffar, har redan länge en begränsning, sådan som den här föreslagna, egt rum, men att detta skulle vara någon inskränkning i näringsfriheten, som skulle vara *skadlig*, det är någonting, som man numera allmänt erkänner *icke* vara förhållandet. Ty man inser nogsammt, att den mera befordrar nykterhet och sedlighet bland vårt folk än motsatsen. Och så torde förhållandet äfven blifva i nu ifrågasvarande fall. Jag tror således icke alls, att utskottets förslag skulle medföra de olägenheter, som herrar reservanter och öfrige, hvilka uppträdt mot utskottets förslag, framhållit, utan för min del är jag fullt förvissad om, att verkningarna komma att blifva goda, derest hvad utskottet föreslagit skulle blifva fastställt. Och hvilken fara medför för öfrigt förslaget, då det hufvudsakligen afser *en skrifvelse* till Kongl. Maj:t, att Kongl. Maj:t efter en noggrann pröfning, om han finner de af utskottet förordade åtgärderna praktiskt utförbara, måtte bringa dem till verkställighet. Jag hyser så mycket mindre några betänkligheter att förorda utskottets förslag, som svagdricka, genom det beslut kammaren redan fattat i första punkten, skulle blifva skildt från starkare maltdrycker.

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

Jag skall be, herr talman, att på dessa grunder få yrka bifall till utskottets förslag i femte punktens tveene moment.

Herr Elowson: Den nu föredragna 5 punkten sysselsätter sig med ändring af 10 § i kongl. förordningen af den 24 oktober 1885 angående försäljning af vin och maltdrycker. Enligt denna paragraf är det förbjudet att försälja vin och maltdrycker i vanliga handelsbodas till förtäring på stället, men medgifvet att sälja vin och maltdrycker till afhentning. Så väl motionären som utskottet hafva lemnat dystra skildringar öfver missbruk i detta afseende på landet. I städerna råder må hända icke så stort missbruk, men jag tror, att äfven der anledningar till anmärkning förefinnas. Nu är ju icke meningen att förbjuda handeln med öl, utan endast att få en orduad handel. Jag tror, att, om man beslutar sig för, att handel med öl icke skall få vara förenad med annan handel, detta kommer att verka i nykterhetens intresse. I förordningen angående försäljning af brän-

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

vin är det ju förbjudet att idka försäljning af bränvin i förening med annan handel. Detta skäl gör sig gällande äfven i afseende å malt-drycker, i synnerhet om, såsom det är att hoppas, det kommer att göras skilnad mellan starkare och svagare maltdrycker. De starkare maltdryckerna kunna då rubriceras såsom rusedrycker. Det skulle icke vara lämpligt att tillhandahålla dessa till afhemtning i öppen bod i förening med annan handel.

Reservanten har med rätta erinrat om det dåliga rykte, som handeln med vin hade hos landthandlande före 1885. Tvifvelsutän är det bättre i detta fall i städerna, men det råder äfven en stark misstro till de viner, som finnas att köpa hos diversehandlandena i städerna. Flertalet af de personer, som vilja njuta af ett godt vin eller använda vin såsom stärkande medel, tager det icke hos handlandena i följd af en viss misstro mot hvad de hafva i den vägen, den må nu vara berättigad eller icke, utan i stället direkt utifrån antingen på buteljer eller på fat, i hvilket senare fall, de låta tappa vinet hemma. Det drifves äfven en betydande vinhandel af kringresande agenter. Skulle det nu komma att bestämmas, att handeln med vin och maltdrycker skiljes från annan handel, så skulle det enligt mitt förmenande uppstå en ordnad vinhandel äfvensom en ordnad ölhandel, der så behöfves.

Jag ber äfven att få erinra derom, att det icke är lämpligt att förena öl och maltdrycker med andra varor, såsom socker, kaffe, tobak o. s. v., i samma butik. Öl behöfver en helt annan temperatur och måste förvaras på helt annat sätt än andra handelsartiklar. Äfven ur denna synpunkt är det, enligt mitt förmenande, lämpligt att skilja handeln med vin och maltdrycker från annan handel.

Nu blir då frågan, hvilket beslut man skall fatta, om man vill komma till det äsyftade målet. Mot utskottets hemställan i mom. a) kan visserligen göras en formel anmärkning, nemligen den, att man der begär någonting, som redan finnes. Man begär, att det icke skall vara tillåtet att försäljning af dessa drycker, *till förtäring på stället*, förenas med annan handel. Detta är ju redan stadgadt. Denna anmärkning är emellertid af mindre betydelse. Mom. b) deremot är affattadt på ett sätt, som gör att kammaren väl svårligen kan bifalla det i dess nuvarande skick. Det heter nemligen der: »att rätt till minuthandel med vin och maltdrycker må förvärfvas i samma ordning och på samma sätt, som rätt till utskänkning af dessa drycker nu erhålles». En anmärkning i förbigående. Utskottet har icke definierat betydelsen af ordet »minuthandel». Detta kan ju vara af mindre betydelse, men en annan anmärkning är af så mycket större vikt; och blefve momentet antaget i den form utskottet föreslagit, så blefve följden den, att regeringen komme att stå villrådig om Riksdagens mening. Huru förvärfvas nu rätt att försälja vin och maltdrycker till utskänkning, d. v. s. till förtäring på stället? Jo, den förvärfvas på två väsentligen olika sätt. Uti förordningen af den 24 oktober 1885 angående försäljning af vin och maltdrycker finnas reglerna härför angifna i §§ 2 och 3. I § 2 heter det: »Den som, utan att ega rätt till utskänkning af bränvin, vill, i sammanhang med värdshusrörelse, vid måltider hålla spisande gäster till handa vin eller maltdrycker, göra skriftligen derom

ansökan, på landet hos kommunalnämnden och i stad hos magistraten». Sedan insänder kommunalnämnden på landet och magistraten i stad denna ansökan till Konungens befallningshafvande, som afgör saken efter att hafva inhemtat yttrande af vederbörande kommunalnämnd eller magistrat. I tredje paragrafen åter stadgas: »Rättighet att annorlunda eller i vidsträcktare omfattning än i 2 § 1 mom. sägs, dock utan samband med utskänkning af bränvin, till förtäring på stället tillhandahålla allmänheten vin eller maltdrycker, må ock med de undantag och inskränknningar, hvilka här nedan stadgas, kunna af Konungens befallningshafvande, hvarje gång för högst tre år, beviljas». Hur går man då till väga? Den, som vill hafva sådan rättighet, anmäler det på landet hos kommunalnämnden, hvars ordförande överlemnar ansökningsen tillika med kommunalnämndens deröfver afgifna yttrande till kommunalstämman genom stämman ordförande. Sedan kommunalstämman yttrat sig, går ansökan till Konungens befallningshafvande. I stad går det till på ungefär samma sätt. Magistraten afgifver, efter stadsfullmäktiges hörande, utlåtande till Konungens befallningshafvande, huru vida rättighet att idka sådan utskänkning af vin och maltdrycker, som i 3 § omförmäles, må meddelas. Det har varit lagstiftarnes mening, att, då en person vill försälja vin och maltdrycker till förtäring på ett nykterhetsvårdshus i förening med måltider, kommunalstämman på landet och stadsfullmäktige i städerna icke skulle behöfva blanda sig i denna sak. Detta är också riktigt. Jag tror icke, att kommunalstämma och stadsfullmäktige böra hafva med denna angelägenhet att skaffa. Deremot föreskrifver förordningen, att om det är fråga om att sälja vin och maltdrycker till förtäring på stället utan sammanhang med måltider, så skall kommunalstämma på landet och stadsfullmäktige i stad höras.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

Det finnes således, mine herrar, två väsentligen olika sätt att förvärfva hvad utskottet kallar utskänkingsrätt, d. v. s. rätt att försälja vin och maltdrycker till förtäring på stället. Hvad nu angår de bestämmelser, som för erhållande af sådan försäljningsrätt pläga föreskrifvas i den ena af de städer jag har äran representera och hos hvars stadsfullmäktige jag är ordförande, så föreskrifvas stadsfullmäktige som vilkor för tillstånd till dylik försäljning, att den skall ega rum i ljusa och luftiga lokaler, belägna ofvan jord; vidare bestämma stadsfullmäktige antalet försäljningsrättigheter och föreskrifva, i hvilka trakter af staden de få finnas och i hvilka trakter de icke få finnas, äfvensom under hvilka timmar på dagen försäljningen får under de olika årtiderna ega rum.

Nu är det en brist i utskottets förslag, att man icke vet, enligt hvilken af dessa paragrafer frågan bör handläggas. Enligt mitt förmenande borde 3 § användas, ty jag föreställer mig, att kommunalstämman på landet och stadsfullmäktige i städerna böra i detta fall hafva yttranderätt. Men då utskottet icke upplyst, hvilken paragraf man i detta fall skulle tillämpa, så kan jag icke för min del bifalla mom. b) i oförändradt skick. Mom. a) skulle jag åter kunna förorda, men jag skulle då hellre yrka bifall till ordförandens i utskottet reservation, churu med en väsentlig förändring. Han yrkar,

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

»att försäljning af dessa drycker till afhemtning icke må på landsbygden förenas med annan handel, till hvars bedrivande särskild anmälan erfordras». Jag kan för min del icke finna något skäl, hvarför man i detta fall yrkar på skiljaktig lagstiftning för stad och land. Den grundsats, som uttalas i näringsfrihetsförordningens 1 §, är i sina konstitutiva bestämmelser lika för stad och land och gifver icke anledning att göra någon skilnad dem emellan i detta afseende. Jag vill därför hemställa, att reservantens förslag måtte bifallas med uteslutande af orden »på landsbygden». Jag anser detta mera korrekt derför, att jag icke kan vara med om utskottets förslag i det andra momentet, utan der måste yrka bifall till reservantens förslag. Der har han angifvit, i hvilken ordning vederbörande på landet skulle få rätt att ordna handeln med vin och maltdrycker, nemligen enligt 11 § uti den ifrågavarande förordningen. Och enligt denna 11 § skall på landet så väl kommunalstämma som kommunalnämnd yttra sig angående gjord ansökan. Beträffande åter stad, hemställer reservanten, att magistraten och stadsfullmäktige skola höras angående ifrågasatt rätt till försäljning af vin och maltdrycker för afhemtning till mindre myckenhet än tio liter. Detta finner jag vara i sin ordning, och derför vill jag yrka bifall till reservantens hemställan. Reservanten har emellertid vid debattens början hemställt, att de sista orden i hans förslag »eller, för Stockholm, öfverståhållarembetet», måtte utgå, emedan han ansåg dem öfverflödiga. Jag har nu icke tagit närmare kännedom om hvad som gäller om Stockholms stad och vet derför ej med bestämdhet, om dessa ord äro öfverflödiga, men på god tro till de upplysningar, som utskottets ordförande lemnat, antager jag att så är.

Af de skäl jag anført, anhåller jag, herr talman att få yrka bifall till reservantens förslag med den ändring, att orden »på landsbygden» måtte utgå, så att första momentet erhåller följande lydelse: »dels att försäljning af dessa drycker till afhemtning icke må förenas med annan handel, till hvars bedrivande särskild anmälan erfordras»; samt att det senare momentet efter utlemnande af orden »eller, för Stockholm, öfverståhållarembetet» kommer att lyda: dels ock, att rätt till försäljning af vin och maltdrycker för afhemtning till mindre myckenhet än tio liter må förvärfvas, å landet i den ordning, 11 § af ifrågavarande kongl. förordning redan stadgar i fråga om dylik försäljning af vin, och i stad, efter magistrats och stadsfullmäktiges hörande, genom tillstånd af Konungens befallningshafvande.

Herr Schöning: Då nu gällande författning, som inrymmer åt hvarje välfrejdad, öfver sig och sin egendom rådande person rättigheten att i öppen bod försälja handelsvaror, icke gjort någon inskränkning för vin och maltdrycker, har detta, såsom erfarenheten visat, haft till följd, att en del personer, så väl i städerna som på landsbygden, synnerligast i närheten af större industriella etablissemang, jernvägsstationer, tingsställen eller andra mera besökta platser, förskaffat sig handelsrättigheter, som det vill synas, endast och allenast i afsigt att bedriva handel med vin och maltdrycker »till afhemt-

ning.» Att en och annan sådan person äfven lyckats på kredit förskaffa sig diverse andra handelsvaror, hvilka sedan fått tjenstgöra som skylt för en — som man med allt skäl kan kalla det — maskerad utskänkningsrörelse, förhindrar icke karakteren eller rätta arten af en dylik handelsrörelse.

Gällande författningar om försäljning af vin och maltdrycker föreskrifva, att sådana till afhämtning försälda drycker ej få förtäras på område, hvaröfver säljaren eger att förfoga. Huru denna bestämmelse kringgås, *dels* derigenom att lokal, der varan kan drickas, tillhandahålles i närmaste hus, och *dels* derigenom att drycken förtäres ute i fria luften, är hvar och en så välbekant, att det ej torde behöfva närmare beskrifvas; men just derigenom blir handelslokalen platsen för en maskerad, men verklig utskänkningsrörelse, till stort men för allmän ordning och säkerhet. De oordningar, ofta parade med blodiga slagsmål, som uppstått synnerligast i närheten af en del industriella verk, såsom vid sågverk och lastageplatser, der en större massa af så kallade »lösa arbetare» under skeppningstiden hafva sysselsättning, den arbetstid, som försummas, de enorma summor, som bortkastas på omäittligt förtärande af öl och vin, hafva gjort att arbetaren med fast anställning och nykterhetsvännen, samt i allmänhet vänner af god ordning och af anständigt uppförande tänkt sig, att någonting bör göras för hämmande af detta onda, hvarför de ock hafva i talrika petitioner uttalat önskvärdheten af samt anhållit, att »handel med vin och öl» måtte skiljas från vanlig diversehandel.

Då jag, herr vice talman, haft rikliga tillfällen att erfara sanningen af de gjorda framställningarna och behovet af en ändrad lagstiftning i nämnda syfte, så är det med full öfvertygelse och med glad förhoppning om framgång, som jag underskrifvit den af lektor Waldenström framlemnade motionen; och jag får för min del af nu anförda skäl anhålla att få yrka bifall till utskottets hemställan. Jag vill nemligen icke trötta kammaren med att uppläsa de till mig ankomna skrivelserna i nu föreliggande fråga, utan inskränker mig till att meddela kammaren den upplysningen, att Söderhamns nykterhetsvänner samt Södra Helsinglands distriktloge af Goodtemplareorden, representerande 1,500 nykterhetsvänner, varmt förordat motionen. Ett annat och mera direkt uttalande har blifvit mig tillstäldt i form af protokollsutdrag från Söderhamns köpmannaförening och hvilket protokollsutdrag jag skall be att för kammaren få uppläsa. Det lyder sålunda:

Utdrag af protokoll, hållet vid köpmannaföreningens sammanträde den 19 december 1889.

§ 4.

Till behandling företogs en af herr Otto Petterson inlemnad motion af följande lydelse: »Skulle det vara till skada eller gagn för diversehandeln i allmänhet, om öl- och vinhandeln skildes från nämnda handel?»

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts)

Efter öfverläggning beslöt föreningen, enligt af motionären framställt förslag, att en corps uttrycka sin sympati för öl- och vinhandels skiljande från annan handel, hvilket beslut i enlighet med herr Widergrens yrkande skulle delgifvas stadens riksdagsman, herr konsul J. F. Schöning.

Justeradt

L. Widergren,
Edw. Hedenström.

På köpmannaföreningens vägnar:

E. Rosén.

Ernst Molander.

Rätt utdraget intygar

Ernst Molander.

Och torde detta föreningens beslut tydligt nog tala för saken.

Herr vice talman! Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, utan slutar med att yrka bifall till utskottets förslag, i hvad det angår förevarande 5:te punkt!

Herr Nilson i Lidköping: Jag vill ej gerna vara med om några större inskränkningar i vår fria näringslagstiftning; men när det visar sig, att gällande bestämmelser i densamma alltför lätt kunna kringgås och leda till gröfre missbruk, som ur sedlighetens, nykterhetens och den allmänna ordningens synpunkt icke böra tolereras, så måste jag låta mina betänkligheter fara. Det är mer än väl bekant, huru som den med annan handel förenade rättigheten att försälja vin och maltdrycker till afhemtning af en stor mängd handelsidkare bedrivs på ett sådant sätt, att den i sjelva verket blir en försäljning till förtäring på stället. I städerna torde väl i allmänhet dylika olagligheter icke förekomma i någon mera afsevärd grad; men deremot hafva i detta hänseende landsbygdens handelsidkare så mycket sämre rykte om sig. Till förekommande af nu öfverklagade missbruk vid utfölvande af rättigheten att försälja vin och maltdrycker skulle det sålunda kunna vara nog med en lagförändring i den mera begränsade form, som är föreslagen i 1:a momentet af herr Gustaf Bergs reservation, hvilken hufvudsakligen äsyftar att undanrödja de missförhållanden, som vid dylik försäljning ega rum på landsbygden. Men då jag icke kan gilla, att lagstiftningen rörande denna handel göres olika för stad och för land, så föredrar jag, herr vice talman, att rösta för bifall till utskottets förslag 1:a momentet af den nu föredragna punkten.

Herr Månsson: Då efter mig lära finnas 26 talare, som antecknat sig, så synes detta böra mana oss litet hvar att fatta sig så kort som möjligt, för så vidt nemligen man vill få frågan afgjord i

afton. Jag skall därför icke ingå i någon vederläggning eller bedömning af de skäl, som här blifvit anförda. Detta skall jag förbigå med uttalande af den önskan, att man måtte slippa höra dylika citat ur dessa bryggeriskrifter, som dem, hvilka talaren från Malmö nyss tog sig friheten att uppläsa, ty jag tror icke att detta ländertill gagn för den sak, man vill genomföra. Hvad nu angår den föredragna punkten, så får jag säga att jag för min del icke kan vara med om att antaga densamma. Jag har hvarje år, som frågan varit före, alltid sökt att få någonting åtgjordt, ledande till ordning och reda i nuvarande förhållanden. Det uttalande, som Andra Kammararen ett par gånger och Riksdagen i sin helhet en gång nemligen år 1885 haft, har, så vidt jag vet, strandat endast på den omständigheten, att handeln med svagdricka jemväl berördes af denna fråga om handel med maltdrycker. Nu har emellertid genom det beslut, som kammararen förut fattat, detta hinder blifvit undanröjdt. Hvad nu särskildt angår denna punkt, så kan jag dock för min del icke vara med derom, emedan jag icke anser lämpligt att särskildt utpeka dessa handlande, hvarom här är fråga, såsom i gemen olämplige för bedrivande af en dylik handel; ty det finnes enligt min uppfattning bland dem många utmärkta personer, åt hvilka man bestämdt skulle kunna utan risk anförtro denna handel, som de helt visst skulle sköta med både ordning och reda. Jag kommer således att yrka afslag å momentet a). Hvad angår momentet b), så vill jag dervid göra ett särskildt förslag. Ehuru jag temligen delar utskottets förslag i denna del, så kan jag dock icke vara med om formulering, sådan densamma föreligger. Ty hvad först angår uttrycket *minut-handel*, så är detta en fullkomligt ny term i ölförsäljningslagstiftningen, så att man icke vet hvad dermed egentligen menas, hvarför man stannar i villrådighet om, huru mycket eller huru litet man får sälja, hvarför detta ord här icke bort användas.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

Vidare anser jag, att förvärfvande af denna utminuteringsrätt till försäljning af öl icke bör vara förenadt med den svåra procedur, som är stadgad i fråga om utskänkning af denna vara. Detta gör att jag icke kan vara med om utskottets förslag. Mina åsikter närma sig i stället mera åt det förslag, som herr vice talmannen och herr Bladh i deras motioner framställt och hvilka jemväl mera öfverensstämma med det beslut, som Riksdagens båda kamrar fattade år 1885. Enda skälet, hvarför Kongl. Maj:t icke sanktionerade detta beslut, låg i den då olösta frågan om försäljning af svagdricka. Sedan emellertid detta hinder numera blifvit undanröjdt, synas större utsikter till frågans lyckliga lösning föreligga, och jag får säga att, om man vill vinna något, så måste man nöja sig med hvad som är möjligt att vinna. Jag tror nemligen icke, att Första Kammararen skall gå in på att helt och hållet skilja denna handel från all annan handel, och likaså anser jag, att förslaget hos Kongl. Maj:t skulle möta sådana hinder, att förslaget helt enkelt blefve outförbart. Och det må man väl också besinna, huru orimligt det skulle vara att bestämdt förbjuda personer, de må vara huru utmärkta och redbara handlande i öfrigt, att bedriva handel med öl.

Jag skall nu taga mig friheten att uppläsa det förslag, som jag

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

ville framställa, ehuru jag i öfrigt instämmer med herr vice tal-
mannen. Det synes icke vara så mycket af behovet påkalladt
att få en förändring för städerna, och jag hade därför icke
tänkt, att det erfordrades annat stadgande, än det som gäller för vin-
handel.

Vidare, angående den sista punkten, vill jag anmärka, att den är
nära öfverensstämmande med det förslag, jag tänker framlägga.
Jag tycker, att utskottet bort hålla fast vid den formulering, som an-
vändes vid 1885 års riksdag. Nu har man gjort ändring i orda-
lydelsen. I mitt motförslag är ordalydelsen oförändrad och detta
förslag lyder:

»Att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla om sådan än-
dring af gällande förordning om handeln med vin och maltdrycker,
att den, som vill åt allmänheten tillhandahålla maltdrycker till salu
för afhemtning till mindre quantitet än tio liter, skall vara skyldig
dertill utverka sig tillstånd, på sätt om försäljning af vin till af-
hemtning i mindre quantitet än tio liter nu är stadgadt.»

Som herrarne finna, så afser detta förslag att lägga i kommunal-
nämndens och kommunalstämmans händer att härvid afgöra. Äro både
nämnden och stämman ense, så går ärendet till Konungens befallnings-
hafvande. Afven om de icke äro ense, den ena afslår och den andra
tillstyrker, går ändå ärendet till Konungens befallningshafvande. Men
om båda myndigheterna afslå, förfaller frågan. Jag tycker, att vid det för-
hållande att, då både kommunalstämma och kommunalnämnd afslå,
frågan förfaller, man har säkerhet för att icke flere än som behövas
få tillstånd, och, å andra sidan att, när den ena af de kommunala
myndigheterna afslår, men den andra tillstyrker, ärendet går till
Konungens befallningshafvande, som då noga pröfvar behovet, man
likaså bör hafva garanti för att få så många, som behovet kräver.
Genom antagande af mitt förslag skulle man kunna erhålla reda och
ordning, utan att behöfva tillgripa den stränga procedur, som eljest
skulle erfordras för att styrka, det missförhållanden ega rum. Då
jag i min hemort sett behovet af ändrade bestämmelser, så
önskar jag att man ville besluta något, och något, som verkligen
kunde genomföras, och jag yrkar därför bifall till det förslag jag
uppläst.

Herr friherre Bonde: Herr vice talman, mine herrar! Utan
tvifvel är nykterhetsrörelsen en storartad rörelse, som gifver sig till
känna i alla delar af vårt land. Den är för visso af stor betydelse
icke allenast för befolkningens sedliga utveckling, utan äfven för den
deraf följande förkofran i andligt och materielt hänseende.

Det förekommer ofta motioner för främjande af nykterhetssaken,
och vi veta, att Riksdagen i allmänhet välvilligt upptager dem. Före-
varande motioner afse en fråga, som måste vara af mycken vikt för
landtbefolkningen, eftersom otaliga petitioner deri förekommit. Jag
har äfven från den valkrets, jag har äran representera, erhållit flera
sådana petitioner; deras syfte är beaktansvärdt och de måste därför
beaktas. Otvifvelaktigt råda här förhållanden, hvilka man bör söka
ändra. Denna maltdrycksförsäljning i handelsbodarne är ej allenast

vådlig därför, att den motverkar nykterheten, då den lemnar tillfälle att erhålla rusdrycker. Den medför äfven, att alltför många handelsbodar öppnas på landsbygden. Det är en fara med dessa många handelsbodar, som blifvit en landsplåga, en kräfta för landet. Hoppet om den ofantliga vinsten, som ölhandeln skall åstadkomma, medför öppnandet af dessa handelsbodar, som locka till onödiga utgifter och motarbota den sparsamhetsanda, som man önskar finna hos svenska folket. Det är detta, att välståndet å landet undergräfvades, som är den största faran, kanske mer än det, att öl säljes. Må man göra den ändringen, att icke en hvar fingerad handlande skall vara berättigad att sälja öl, derom tror jag att vi samtliga kunna vara ense med motionärerna.

Herr Ivar Månsson ansåg vara tillräckligt, om kommunalstämman och kommunalnämnden gäfvit tillstånd till försäljningen. Jag är frestad att instämma med honom, men jag tror icke att hans förslag kan vinna bifall. Deremot tror jag, att de flesta rösterna här komma att afgifvas för motionärernas förslag och då kan man hafva en förhoppning, att detta antages äfven af Första Kammaren, hvarigenom man skulle kunna få i stånd en skrivelse till Kongl. Maj:t och Kongl. Maj:t skulle taga saken om hand och verkställa en noggrann utredning deraf samt sedan framlägga ett förslag, huru de missförhållanden, som nu ega rum, kunna undanrödjas. Jag tror således det vara klokast att rösta för motionärernas förslag och yrkar, på grund af hvad jag anfört, bifall till utskottets betänkande.

Med friherre Bonde förenade sig herrar *Holmgren, Kihlberg, Andersson* i Hamra, *Petterson* i Tjärsta, *Olsson* i Kyrkebol och *Carlsson* i Nysäter.

Herr P. Waldenström yttrade: Herr vice talman, mine herrar! Herr Andersson från Malmö har uppläst några ord ur ett månadsblad, som svenska bryggareföreningen genom sin styrelse utgifvit. Detta månadsblad har, såsom herrarne se, blifvit utdeladt till samtliga kammarens ledamöter. Efter som herr Andersson anfört åtskilligt derur, skall också jag be att få citera några ord ur detsamma. De gode bryggarne behaga genom sin styrelse kalla de riksdagsmän, som väckt nu ifrågavarande motion, för »nykterhetsfantaster», som endast »taga hänsyn till sina egna utopier». Och de tillägga: »fakta och förnufts-skäl göra intet intryck på nykteristerna, som tvärt om synas vara öfvertygade om, att för genomdrifvande af deras sak ändamålet helgar medlen.» Att nu tidningsutgifvare blanda sig i de angelägenheter, som Riksdagen har att behandla, samt gifva oss fingervisningar om, huru ärendena enligt deras åsigt böra behandlas, det är en sak, som jag icke har något att invända emot. Men att sådana utgjutelser som de nyss anförda öfver de riksdagsmän, som väckt motionen, kunna af bryggeriföreningens styrelse utbredas på våra pulpeter här i kammaren, det vittnar i sin mån om ölets inverkan på människan. Bryggarne veta nog, hvar skon klämmer. De vota, att här är fråga om en grundlig reform i vår närvarande

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

Angående ändringar i förordningen om försäljning af vin och maltdrycker m. m. lagstiftning angående försäljning af maltdrycker, och de veta, hvad de derpå hafva att förlora.

Det torde vara uppenbart för alla, som hafva ögon att se, huru den allmänna opinionen till nykterhetsverksamhetens bästa tager till i styrka och växer ut till ett omfång, som år för år blir allt större och större. Det utskott, som vid 1888 års riksdag behandlade öl- och vinfrågan, gjorde då en ganska förtjenstfull historik öfver dess utveckling. Först trodde man, att ölet såsom ett helsosamt surrogat för bränvinet skulle undantränga detta, och därför ansåg man sig böra gynna ölet. Sedan fann man, att vid försäljning af öl ofta bedrefs lönkrögeri med bränvin. Då uppträdde man med all kraft emot detta. Att handeln med maltdrycker i och för sig skulle medföra någon skada, tänkte man ännu icke på. Men tiden gick, förhållandena utvecklade sig och man kom till insigt om, att det icke endast var det med ölhandeln förenade lönkrögeriet, som medförde skada, utan att sjelfva ölhandeln, sådan som den bedrefs, var förderffig. Jag håller icke för otroligt, hvad jag hört från många delar af vårt land, att för närvarande ölsuperiet vållar större skada än bränvinsupandet.

Vid 1885 års riksdag väckte jag, såsom herrarne torde erinra sig, den motion, som jag nu åter i sällskap med andra framställt. Den rönt icke några synnerliga sympatier vare sig i riksdagen eller för öfrigt i landet. Samma motion repeterade jag vid 1888 års riksdag. Den mottogs då med något större intresse. Men den afstyrktes af utskottet och föll i kammaren. Nu är den åter igen väckt och det är riktigt märkvärdigt att se, med hvilket intresse den öfver allt i landet omfattas. Allt visar, huru saken gått framåt i den riktning, som opinionen en gång tagit. Såsom bevis härpå ber jag att i första rummet få anföra de petitionslistor, som ligga utanför kammarens samlingsrum och som jag sett flitigt studeras af riksdagsmännen. Dessa petitionslistor hafva för tidens korthets skull icke kunnat vara ute mer än i medeltal fjorton dagar, men de hafva dock samlat 78,205 namn och bland dessa 31,504 från södra och mellersta Sveriges landsbygd. Detta sista vill jag anmärka därför, att bryggarne i sitt månadsblad säga, att i södra Sverige har icke behof af någon förändring uti nu gällande ölförsäljningslag gifvit sig till känna, om man undantager några få »nykterhetsfantaster».

Vidare vill jag såsom bevis på opinionens utveckling åberopa adresser från nykterhetsföreningar, adresser från nykterhetsmöten och allmänna opinionsmöten, äfvensom från flera kommunalstämmor. Sådana har jag mottagit i stor mängd. Och alla hafva de, märkvärdigt nog, det gemensamt, att de hufvudsakligen fästa sig vid den punkt af motionen, som handlar om nödvändigheten att skilja öl- och vinhandeln från annan handel. Det finnes i dem inga skiljaktiga meningar om denna punkt, och det finnes intet, som de så ifrigt påyrka som just detta. De anse denna sak vara sjelfva hjertpunkten i hela motionen. För min del anser jag det också.

Den märkvärdigaste af dessa adresser är den, som jag fått från ett opinionsmöte här i Stockholm. Det var några diverschandlande, som inbjudit allmänheten till ett sådant möte i syfte att åstadkomma

en protest mot vår motion. Slutet blef emellertid, att mötet med stor pluralitet resolverade alldeles i strid mot inbjudarnes önskningsar. Nu hafva desse här i kammaren låtit tillstålla oss tryckta bref, hvori vi få läsa bittra utgjutelser öfver att nykterhetsvännerna tagit i besittning den sal, som inbjudarne hade anskaffat och betalt m. m. d., men de hade ju sjelfva inbjudit allmänheten att komma och gifva sin mening till känna. Utgången fick då blifva sådan den kunde blifva. Jag tror icke heller, att det skall blifva lätt att angående denna sak någonstädes ställa till ett allmänt opinionsmöte, der icke utgången skall blifva densamma.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

Om man finge afgöra denna sak genom en allmän folkomröstning, så veta nog alla här, huru den skulle utfalla. När jag derför i dag i en stockholmstidning, som talade derom, läste ordet »minoritetsförtryck», så tänkte jag: Må man låta oss få denna sak afgjord genom en allmän folkomröstning. Något bättre kunde nykterhetsvännerna icke önska. Då finge man se hvar minoriteten ligger. Jag undrar, om herrar bryggare skulle vilja gå in derpå.

Då vi motionerat om att få handeln med öl och vin skild från annan handel, har det icke, såsom herr Ivar Månsson tyckes tro, skett i den mening, att vi ville stämpla alla handlande såsom dåliga personer, bland hvilka icke finnas några, åt hvilka man kunde anförtro sådan handel. Nej, ingalunda; utan det har skett i samma syfte, som var bestämmande, då på sin tid bränvinshandeln skildes från annan handel, hvartill särskild anmälan fordrades. Icke vill man dermed säga, att alla handlande voro oredliga, men man insåg, att så länge bränvinshandeln var förenad med annan handel, var det omöjligt att öfver densamma utöfva nödig kontroll. Det är ock så långt ifrån, att ölhandelns skiljande från annan handel skulle vara till skada för den redlige handlanden, att jag tvärt om kan intyga, att många sådana handlande sjelfva lifligt önska denna förändring. Ty så länge andra handlande hafva öl till försäljning, måste också de tillhandahålla det, om de annars vilja behålla sina kunder. Jag skall i detta afseende anföra ett belysande exempel från en större plats å landsbygden. En medlem af nykterhetsföreningen der öfvertog en diversehandel under de redligaste afsigter att icke tillhandahålla vare sig öl eller vin. Han bannlyste också dessa varor från sin butik. Men i följd deraf att andra handlande rundt omkring hade både öl och vin, höll han på att duka under. Kunderna gingo icke till honom för att köpa kaffe och socker m. m. d. samt sedan till en annan för att köpa öl, utan de gingo till den handelsbod, der de kunde få allt på en gång. Deraf synes det ju, att den nyktere och redbare handlanden skadas derigenom, att handeln med dessa varor får vara förenad med annan handel. Denna *tillåtelse* för alla blir ofta antingen ett tvång för honom eller ock hans undergång.

Jag tror sålunda, att jag talar mycket mera i öfverensstämmelse med den samvetsgranne handlandens önskningsar, än herr Ivar Månsson gör.

Herr Bergendahl menade, att man kunde öfverlåta åt Konungens befallningshafvande och kommunalmyndigheterna rättighet att tillåta

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

de handlande, som de kände såsom redliga personer, att jemväl tillhandahålla sina kunder öl och vin. Ja, man kan ju tycka så. Men antag att i en by finnas två handlande. Om då den ene erhåller tillstånd att sälja öl och vin, så gynnas han framför den andre, som icke får samma medgifvande. Derigenom undergräver man den andres handel, och detta kan ju icke heller vara riktigt, då ju äfven han kunde vara lika bra diversehandlande som hans konkurrent. Alltså: skall den ene hafva öl, måste den andre också hafva det, och lemna man ett medgifvande åt den ene, måste man också lemna ett sådant åt den andre. Men då är man i samma fördömelse som förut, och de som minst skulle vinna derpå, äro just handlandena sjelfva.

Jag vill nu icke inlåta mig på frågan om näringsfriheten. Den har sina gränser den ock, likasom all annan frihet. All lagstiftning afser ju också att uppdraga gränserna mellan den enes friheter å ena sidan och den andres rättigheter å den andra.

Detta förstodo äfven bryggarne, då de år 1885 i en skriftelse, som tillställdes Första Kammarens tillfälliga utskott, förklarade sig fullt inse, att man borde göra inskränknings i handeln med vin, men icke med öl. Dessa herrar visste nog, hvad de ville. Hade de varit vinhandlare, är jag rädd, att de skulle hafva yrkat inskränknings i ölhandeln men icke i vinhandeln.

Hvad beträffar herr Bergs från Eksjö förslag, att i den lagstiftningen, som nu är i fråga, göra skilnad mellan städerna och landsbygden, får jag säga, att jag icke kan gå in derpå. I allmänhet bör man icke lagstifta olika för stad och för land, der sådant kan undvikas, och säkert är, att här kan det mycket väl undvikas. I städerna kommer ingen genom den lag, som är i fråga, att sakna tillfälle att få öl. Då blir det mycket svårare på landet. Det har också ofta bidragit till nykterhetsmotionernas fall, att man velat göra skilnad mellan stad och land. Förbudet att förena ölhandeln med annan handel behöfs för resten lika väl för städerna som för landsbygden. Herrarne hafva nog reda på, att nästan alla brödbodar i Stockholm äro på samma gång ölförsäljningsställen, och man vet att, sedan bryggarne nekat att med bagarne dela hyran för den, hafva bagarne bildat ett stort bryggeribolag med ett aktiekapital af 1½ million kronor. Och jag vill fråga: kan det vara bra för Stockholm, att hvarje brödbod förvandlas till en ölkrog? Ty derhän går det, om det får fortgå såsom hittills.

Herr Andersson i Malmö sade, att det vore obilligt, att den, som i hökareboden köpte sill eller fläsk, skulle nödgas att springa lång väg derifrån för att få en flaska svagdricka. Men genom kammarens bifall till första punkten af detta betänkande har ju ett sådant resonnement förlorat all betydelse, ty hökaren skulle fortfarande få sälja svagdricka, som icke innehölle mer än två volymprocent alkohol.

Hvad herr Elowsons lagtolkning beträffar, vill jag säga, att det väl icke är så säkert, att den nuvarande förordningen om utskänkning af vin och maltdrycker anvisar två olika utvägar att vinna rättighet till sådan utskänkning. Den första §, som han uppläste, handlar om

rättighet att tillhandahålla spisande gäster öl vid måltider på gästgifvaregårdar, ångbåtar m. m. Den andra talar om huru man, utan att hafva värdshusrörelse, skall få rättighet att försälja öl och vin till förtäring på stället. Och endast denna § kan tillämpas på motionärernas förslag om, huru rättighet skall sökas att försälja öl till afhemtning.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Att mot utskottets förslag kunna göras anmärkningar lika väl som emot motionen är jag villig att medgifva, och särskildt gäller detta det i dem begge begagnade uttrycket »minuthandel», hvilket utskottet tolkat på ett sätt, som nog ingen af dem, som underskrifvit motionen, kunnat tänka sig. Men under de förhållanden, som för ögonblicket råda då under diskussionen flere olika yrkanden redan äro gjorda och kanske ännu andra komma att formuleras, tror jag det vore att slita sönder hela saken, om man öfvergäfve utskottets förslag för att taga ett annat. Deraf kunde följderna blifva, att man icke vinne någonting alls och allraminst finge igenom hvad man önskade måtte vinna framgång.

Jag vill därför för min del förena mig med dem, som yrkat bifall till utskottets förslag, sådant det nu föreligger i denna punkt.

I detta yttrande instämde herrar *Göransson, Westin, Ersson* i Westlandaholm, *Hansson* i Solberga, *Holm, Olson* i Stensdalen *Smedberg, Olsson* i Ornakärr och *Svensson* i Karlskrona.

Herr Dahlberg anförde: Då jag i afseende på den nu föredragna punkten intager ungefärligen samma ståndpunkt, som den siste talaren, skulle jag visserligen nu kunna inskränka mig till att instämma med honom. Men som jag dels undertecknat den föreliggande motionen, dels ock från min hemort mottagit en petition med uppmaning att verka för denna motions framgång, tvekar jag icke att för en kort stund upptaga kammarens tid med att något utförligare yttra mig.

Jag ber då först få påpeka, att icke någon kan vara en varmare vän af verklig näringsfrihet än jag är. Men då denna frihet i nu föreliggande fråga öfvergått till själfsvåld och det i många hänseenden visat sig, att detta själfsvåld icke låter sig med nuvarande lagstiftning fullt hämma, kan jag för min del icke tveka att bidraga till ett beslut, som visserligen kan *synas* såsom ett ganska starkt intrång på denna näringsfrihet, som jag lifligt hyllar, men hvilket beslut vi samtliga, som undertecknat motionen, endast anse skulle blifva ett tvång på själfsvåldet.

Här hafva af ett par föregående talare upplästs några stycken ur en till oss utdelad tidskrift, och jag vill därför äfven tillåta mig att citera några rader ur densamma. Det heter deri bland annat:

»Får åter utskottet sin vilja fram, så kan den fattige snart ej finna något ställe, der han kan tillgodose sitt anspråklösare behov. Särskildt grymt är det för arbetaren på dagsverke. Man har icke utan skäl kallat ölet för »dagakarlen's supanmat», och det lämpar sig förträffligt dertill genom sin för en god matsmältning lagom af-

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker* passade malt- och alkoholhalt. Ölbuteljen medföljer hans matkorg vid hans dagsverke borta på fältet eller i skogen och han nedsköljer dermed på ett sätt, som i sanitärt och ekonomiskt afseende ej kan vara annat än högst nyttigt och ändamålsenligt, sin torra föda. Det är en sådan naturligt spis, som man genom lagen vill beröfva honom.»

m. m.
(Forts.)

Jag får säga, att jag stannar i mycken tvekan om, hvilket jag mest skall beundra i denna utgjutelse, antingen denna ömhet för arbetarens bästa eller denna nästan idealistiska skildring om ölkonsumtionens inverkan på hans helsa och trefnad, som författaren här gjort. Det är endast skada att den, som har någon erfarenhet om arbetarnes lif, måste af denna utgjutelse få det intrycket, att rösten är Jakobs röst, men händerna äro Esaus händer. Ty den, som känner arbetarnes förhållanden, vet, att den ordentlige och samvetsgranne arbetaren på landet, som har familj att försörja och sina gamla dagar att tänka på, icke anser sig hafva råd att dagligen i matkorgen medföra öl. Nej, han är belåten, om han endast har en mjölksqvätt eller litet svagdricka, hvaremot den oordentlige, den samvetslöse, den mindre redbare arbetaren, ofta nog vid ölkrogarne, — jag tvekar icke att med detta namn stämpla en del af de handelsbodas, som finnas å landsbygden — påbörjar förstörandet af sin och sin familjs existens. Kännedom härom har, bland andra skäl, föranledt mig att sätta mitt namn under motionen och jag skulle, om det icke vore så sent och kanske ogrannlaga att upptaga kammarens tid, kunna anföra ganska slående exempel som bevis för detta förhållande. Motionen innehåller också en sann, ehuru något drastisk skildring af tillvägagåendet vid försäljningen hos en del af dessa landthandlande, som hafva obegränsad rätt att sälja dessa varor. Det är sant att nu gällande lagstiftning kan moderera denna rättighet, men erfarenheten har dock visat, att lagens föreskrifter i detta hänseende varit ytterst svåra att med tillbörlig kraft tillämpa.

Under föregående riksdagsdebatt härom anfördes flera slående exempel härpå, och jag ber att i det afseende endast få hänvisa till kammarens protokoll för det året.

Nu vilja vi, att kommunerna sjelfva skola hafva en viss rättighet att i skarpare mån, än hittills varit dem medgifvet, få öfvervaka denna rätt till försäljning af maltdrycker och jag frågar, hvad kan häri ligga för ondt? Tro icke herrarne, att ordning och sedlighet på detta sätt skola lättare tillgodoses än med tillämpning af nuvarande lagbestämmelser. Enligt min öfvertygelse skall icke endast detta blifva fallet, utan jag tror, att en ändring af lagstiftningen äfven skulle medföra i ekonomiskt hänseende goda följder för en del af landtbefolkningen. Det är känt och äfven i motionen framhållet, att en betydlig del landthandlande existera på handeln med malt-drycker och uppenbart är, att deras existens icke vore möjlig, om icke bruket genom den lätta tillgången urartat till missbruk, hvilket återigen flerstädes framkallat nya af vinstbegäret lockade försäljare, och att denna stegring i antalet dylika handlande skall blifva i många hänseenden ekonomiskt skadlig lär icke kunna bestridas.

Derjemte är det en annan omständighet, redan berörd af öre

gående talare, som visserligen ej har något direkt sammanhang med saken i fråga, men som dock icke saknar sin betydelse. En stor del af de ordentlige handlandena skulle ej vilja förse allmänheten med dessa maltdrycker, om de icke voro tvungne dertill, derigenom att deras konkurrenter göra det, och följaktligen måste de ordentlige för att kunna existera, ehuru mot sin vilja, ofta nog bidra äfven till missbruket. Men jag skall fatta mig kort! Låtom oss taga saken praktiskt!

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Om kammaren biträder utskottets förslag och detta blifver Riksdagens beslut, hvad blir följderna? Jo, en skrivelse till Kongl. Maj:t. Det är alldeles uppenbart, att Kongl. Maj:t icke fattar sitt beslut i frågan, förr än han inhemtat Konungens befallningshafvandes i de olika länen yttrande. Likaledes är det mycket troligt, att Konungens befallningshafvande komma att inhemta kommunalstyrelsernas utlåtanden. Under sådana förhållanden kan man antaga, att saken kommer att gå så långt ned den kan och bör göra, innan den afgöres, och det är äfven ett skäl hvarför jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Jag vill tillägga, att reservantens, herr Berg, förslag, varit för mig mycket tilltalande, men, som jag icke kan inse, huru man skall kunna stifta en lag särskild för land och särskild för stad, har jag icke kunnat ansluta mig till hans förslag, utan yrkar bifall till utskottets i båda punkterna.

Herrar *Larsson* i Berga, *E. W. Carlson* och *Elis Nilson* förenade sig med herr *Dahlberg*.

Herr *Lundén* yttrade: Herr talman! mine herrar! Det måste med tacksamhet erkännas, att mycket har gjorts i denna fråga dels genom lagstiftning alltsedan 1855, dels ock genom en samtidigt begynnande och derifrån fortgående nykterhetsrörelse, och äfven tror jag att det mångomtalade göteborgssystemet, som mångenstädes har vunnit inträde, gjort en ganska stor nytta. Men i stället har uppstått en annan våda, som man då icke insåg, nemligen derigenom, att man satt ölet såsom surrogat för bränvinet, och det har visat sig mångenstädes, att ölet har medfört delvis samma vådor som bränvinet. Det är nog på somliga ställen kanske ingen fara med ölförsäljningen, der nemligen inga ölkrogar finnas. Men på andra ställen finnas, om också inga öppna ölkrogar, der förtäring på stället af öl eller maltdrycker får ega rum, dock dessa handelsbodas och korkskrufvar, om hvilka man talat. I städerna finnes godt om båda delarne; det finnes der både ölkrogar och handelsbodas, der öl ganska vidt försäljes.

Petitionerna från städerna visa tillvaron af dessa bodas äfven der, så väl som på landsbygden. Jag kan därför icke instämma med den ärade talaren från Malmö, att i städerna inga oordningar skulle komma i fråga i följd af ölförsäljningen.

Då är frågan, hvilka åtgärder man nu skulle vidtaga. Jag vill dervid fästa uppmärksamheten på, att det icke är så vidtomfattande åtgärder, som nu föreslås. Man vill ju icke förhindra bryggare att

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

brygga maltdrycker, ej heller stänga försäljningslokalerna. Man vill endast reglera och kontrollera något litet försäljningen i så måtto, att den icke må försiggå i vanliga handelsbodas. Jag vill då fråga: Hvilka skulle man väl skada genom denna jemförelsevis ringa inskränkning? Gifvet är, att man skadar en mängd handlande, hvars hufvudsakligaste inkomst är inkomsten på försäljning af maltdrycker. Delvis skadar man nog också dem, som få föra denna vara, men säkert är att många gagnas, som ogera föra denna vara. Vidare, månne man kan skada dem, som måttligt konsumera öl vid sina måltider? De äro ju i tillfälle att hemta det vid närmaste försäljningsställe, och det kunna de väl underkasta sig, när de göra sig besvär att från särskilda försäljningsställen hemta bränvin, när de vilja förtära det. Jag kan således icke fatta, att den konsumerande allmänheten kommer att i någon väsentlig mån lida af den föreslagna förändringen, och jag är förvissad derom, att många, som ligga fångna under dryckenskapslasten, skulle blifva mycket tacksamma, om detta förslag antoges.

Nu har man invändt, att inga stora oordningar vållats af ölförsäljningen. Utom allt hvad petitionerna vittna om och allt, som här blifvit nämnt, vill jag nämna om den erfarenhet, som ligger mig mycket nära. — Jag har kommit in på ett ställe klockan 10 en lördagsförmiddag och funnit 3 qvinnor druckna till följd af omåttligt förtärande af öl, som de hemtat från närliggande handelsställe. Jag har för icke länge sedan sett under en vecka 5 dödsattester från en församling, och 2 från en annan församling, der dödsorsaken varit delirium tremens. Under sådana förhållanden är det icke mycket lönt att tala om, att dryckenskapen så väsentligt minskats, att man nu kan lägga sig i ro. Särskildt vill jag påminna om, att i fråga om dem, som dött i delirium tremens, fick jag veta att det endast varit det förderfvande ölet, som förstört dem, sedan de kommit in på den vägen.

Nu kan man invända att öl kan man ju alltid förskaffa sig på de egentliga ölförsäljningsställena, äfven om sådant icke finnes att tillgå i handelsbodarna, men derpå vill jag svara att många hemta ej sjelfva sitt öl utan sända sina barn och hustrur att göra det, men det är förbjudet att på ölförsäljningsställena utlemna öl åt barn så väl som åt druckna. Qvinnorna åter vilja ogera gå in på ölkrogarne, men de gå deremot med sin korg på armen helt obemärkt in i närmaste handelsbod. Det kan således icke vara annat än rätt, att ölförsäljningen genom lagstiftning inskränkes på sätt nu är föreslaget.

Utaf hvad jag nu sagt framgår tydligt, att jag icke kan vara med om den ärade utskottsordförandens reservation, ty hvarför skola vi behöfva behålla det onda, som dessa tjoxtals småhandlande i städerna vålla, de som hufvudsakligen leva på ölförsäljning, under det att man på landet befrias från sådana?

Jag anhåller därför att på det varmaste få förena mig med utskottet i dess hemställan i förevarande punkt och jag stödjdes i denna min anhållan icke af någon petition stäld till mig, men jag vet, att en af mina kamrater här i kammaren har — jag tror från ett 20-tal prester med domprosten i spetsen — fått mottaga en sådan petition

deri de anhålla, att göteborgsrepresentanterna i Riksdagen må göra hvad de kunna för att stödja den nykterhetsmotion, som är framlagd, isynnerhet med afseende å vin- och ölhandels skiljande från annan handel. På grund häraf yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

Herr Svensson i Rydabohm: Då jag undertecknat den motion, hvarom det nu är fråga, är min ståndpunkt häri redan känd och jag har icke heller begärt ordet för att meddela densamma. Jag vill endast tillkännagifva, att jag från en i Jönköping den 26 och 27 februari detta år samlad nykterhetskonferens erhållit en skrifvelse så lydande:

(Forts.)

»Jönköpings läns nykterhetskonferens får härmed vördsamt anhålla att länets herrar riksdagsmän ville kraftigt understödja de motioner, som blifvit väckta i nykterhetsvänlig riktning, synnerligen de, som afse att skilja maltdrycks- och vinförsäljningen från annan handel, äfvensom den af landshöfding Treffenberg väckta motionen, afseende att stäffa de s. k. resande krogarnes förderbringande verksamhet». Då jag hysar samma åsigter som denna nykterhetskonferens, anhåller jag om bifall till utskottets förslag i förevarande punkt.

Herr Olsson i Sörnäs: Då jag undertecknat den nu förevarande motionen, är det klart, att jag kommer att rösta för utskottets förslag.

Jag har emellertid begärt ordet endast för att tillkännagifva, att äfven till mig ankommit en petition, hvari på det lifligaste framhålls nödvändigheten af att antaga herr Waldenströms m. fl:s förslag. Jag tror också, att det voro jemväl för näringslifvet och isynnerhet för handelsverksamheten gagneligt, om handeln med vin och maltdrycker skildes från annan handel. Jag har nemligen varit i tillfälle att erfara de skadliga verkningarne af det sätt, hvarpå denna handel nu bedrivs och jag har sett, att inom den kommun jag tillhör, många obehagligheter häraf uppkommit. Jag tror därför, att Riksdagen skulle handla klokt och välbetänt, om den bifölle hvad utskottet här föreslagit.

Herr Wester: Jag skall icke länge upptaga kammarens tid. Jag skall endast i största korthet meddela, att jag vill vara med om alla förslag, som gå ut på att råda bot för de missbruk, som mångenstädes i vårt land nu råda i afseende å handeln med vin och maltdrycker. Men jag vill icke inskränka näringsfriheten mer än som är nödigt för att vinna detta mål, och jag anser, att utskottets förslag går längre än som behöfves. Jag vill sålunda instämma i herr Bergs reservation med någon förändring. Herr Berg föreslår, att rätt till försäljning af vin och maltdrycker för afhämtning till mindre myckenhet än tio liter må å landet förvärfvas i den ordning, 11 § af förordningen den 24 oktober 1885 stadgar. I denna § föreskrifves att, om både kommunalnämnden och kommunalstämman afstyrka idkandet af dylik handel, skall frågan derom hafva förfallit; samt att endast i det fall att båda eller endera af dem tillstyrkt handeln, Konungens befallningshafvande eger att besluta i ärendet.

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

Jag finner hvarken nödigt eller nyttigt att lägga en sådan magt i kommunalmyndighetens hand, utan anser att rättigheten till försäljning bör afgöras enligt § 2 på det sätt att efter kommunalnämndens hörande Konungens befallningshafvande skall om rättighets meddelande besluta.

I följd häraf och då det icke synes nödigt att göra inskränkning för annan handel än sådan i öppen bod, hemställer jag att Riksdagens skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte få följande lydelse: att Kongl. Maj:t måtte besluta:

dels att rätt till försäljning af maltdrycker för afhemtning i mindre myckenhet än 10 liter må å landet förvärfvas i den ordning 2 § 1 mom. af ifrågavarande kongl. förordning stadgar i fråga om rätt att i sammanhang med värdshusrörelse vid måltider hålla spisande gäster tillhanda vin och maltdrycker;

dels och att försäljning af vin och maltdrycker för afhemtning till mindre myckenhet än 10 liter icke må å landet förenas med annan handel i öppen bod, till hvars bedrivande särskild anmälan erfordras.

Jag anhåller om proposition på bifall till detta mitt förslag.

Herr Broström: Det kan naturligtvis icke falla mig in att vid vid denna sena timma komma med något långt anförande. Då jag begärde ordet i början af öfverläggningen i frågan, hafva många talare sedan dess bättre än jag uttalat hvad jag velat säga, och jag skulle, om jag icke begärt ordet, kunna inskränka mig att instämma med herr friherre Bonde eller herr Waldenström i Gefle.

Då jag emellertid nu fått ordet, vill jag först frambära min uppriktiga tacksamhet till det tillfälliga utskottet, som så välvilligt behandlat denna motion, som äfven jag underskrifvit.

Jag vill dock sedan säga några ord om den reservation, som utskottets aktade ordförande afgifvet. Deri heter det bland annat angående vin- och maltdryckshandeln i stad: »några olägenheter af en sådan förening hafva mig veterligen icke förekommit», nemligen föreningen af öl- och vinhandel med annan handelsrörelse. Men nog har man sett, att deraf uppstått olägenheter! Jag läste i dag på förmiddagen i en tidning, att i en landsortsstad med ungefär 2,000 invånare pliktfälades i måndags 3 personer därför att deras kunder druckit ölet på stället, i diversehandelsbutiken i stället för att afhemta det, så nog komma olägenheter deraf, att öl får säljas i specceri- och diversebodur.

Sedan säger den ärade ordföranden, att med den polisstyrka, hvaröfver städerna förfoga, böra missförhållanden, om sådana uppstå, eller missbruk kunna förekommas eller rättas. Ja visst hafva städerna polis; men i våra småstäder är polisstyrkan i allmänhet ganska liten och inskränker sig till en, högst två poliskonstaplar. Om staden sedan har en sådan utsträckning, som t. ex. en liten stad i Vestmanland, hvarom tidningarne förmålt, att ifrågavarande stad på sitt område har icke mindre än 3 jernvägsstationer, förslår det icke mycket med en eller två poliskonstaplar att öfvervaka de många handelsbodur, som troligen finnas på en sådan sträcka. Jag kan

derför icke finna, att det för städerna skulle innebära någon fördel att behålla lagen sådan den nu är, och för öfrigt är, enligt mitt förmenande, det oegentligt att i detta fall hafva en lag för städerna och en annan för landet.

Jag vill, såsom jag redan antydt, förena mig med dem, som yrkat bifall till utskottets förslag oförändradt.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Herr Odell: Den förste talaren, som hade ordet i denna fråga, yrkade afslag på utskottets förslag bland annat därför, att han icke önskade att flere handelsbutiker skulle uppstå på landet. För min del är jag emellertid öfvertygad derom, att, om handeln med vin och maltdrycker skildes från annan handel, skulle dessa butikers antal blifva mycket mindre än det nu är, och det är redan visadt, att det är allt för många som just därför att de få sälja äfven öl och vin uppsatt små butiker, der de jemväl tillhandahålla några obetydliga artiklar, som äro af ringa värde.

Talaren här framför mig yttrade, att Kongl. Maj:t skulle blifva villrådig om hvad Riksdagen menade med en sådan framställning, som här föreslagits. Jag tror dock i likhet med en annan talare, att Kongl. Maj:t nog skall finna både medel och utvägar att organisera denna sak.

Slutligen vill jag påpeka en omständighet, som i detta fall kanske är den mest behjertansvärda, nemligen att landsbygden har mycket obehag af dessa handelsbutiker, som i allmänhet endast äro förklädda ölkrogar, och att det är icke blott de personer, som äro hemfallna åt detta begär att dricka öl, som lida skada. Nej, följderna deraf sträcka sig mycket längre. Det händer ju ganska ofta, att man skickar ett par, tre eller flera personer med dragare till en jernvägsstation eller annan allmänare plats för att aflemna eller henta varor. Då de utträttat sitt ärende skola de vanligtvis in på något ställe för att få sig förfriskning och i synnerhet under ruskigt väder anse de sig hafva både behof deraf, och rättighet dertill, och närmaste handelsbod besökes. Då lemnas lastdjuren ofta nog utan både skydd och vård fastbundna vid närmaste gårdesgård, der de få stå i ur och skur. Sedan formännen druckit sig muntra i handelsboden, skola de taga igen den försummade tiden och då drifva de obarmhertigt på djuren, som fått stå, utan både foder och vatten under denna tid. Detta sker icke en gång, nej hundra, ja tusentals gånger. Följderna af denna olycksbringande ölhandel äro, såsom de nu bedrifvas, alltså större och svårare än mången kanske anar eller kan föreställa sig.

Jag tror därför att en ändring uti detta afseende är af stor betydelse, och då man känner till huru denna handel vanligen bedrifves på landsbygden, tvekar man icke att bifalla utskottets framställning.

På grund af hvad jag nu i korthet anfört yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr *Björkman* instämde häruti.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Herr Nilsson i Skärhus: Då jag undertecknat den nu föreliggande motionen, torde min ställning till frågan vara känd. Jag skall därför nu icke upptaga kammarens tid, utan vill endast meddela, att äfven jag har från den valkrets jag representerar mottagit en skrifvelse med anmodan att verka just i den riktning, som motionen afser. Då utskottet nu varit så tillmötesgående, att det förordat denna motion, har jag icke något annat att göra än yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson: Det ligger onekligen mycken sanning, men också ännu mera öfverdrift uti hvad som blifvit yttrad i den föreliggande frågan, och om jag skulle instämma i alla dessa öfverdrifter, som här framkommit, skulle jag icke handla rätt mot invånarne i den ort jag representerar, emedan jag icke har någon kännedom om olägenheterna af den nuvarande lagstiftningen, på sätt här blifvit framhållet. Men det kan å andra sidan icke nekas, att något ändå bör göras, och jag är för min del villig att på lagstiftningens väg söka förekomma en del obehagligheter, som uppstå genom ölkrogarna, och då nu Andra Kammaren beslutat en skrifvelse till Kongl. Maj:t i punkt 1, kan jag icke förstå annat än att för sammanhangets skull man bör taga konsekvenserna och låta den nu föredragna punkten följa med. Men då jag går in härpå, kan jag, för min del, icke annat än förena mig med herr Olof Jonsson i Hof i det anförande han hade vid afgörandet af första punkten. Jag tror icke, att på sätt utskottet föreslagit i första punkten, som af kammaren blifvit godkänd, det är möjligt åstadkomma en sådan lagstiftning. Om den än kan blifva till nytta, skall den ej kunna efterleivas öfverallt i landet; och det nu föreliggande förslaget är i viss mån obilligt, och måhända på sina ställen outförbart. Då jag har denna öfvertygelse, borde jag kanske icke vara med om det föreliggande skrifvelseförslaget, men då jag tror, att när Kongl. Maj:t tager frågan om hand i hela sin omfattning, han skall gå till väga på ett praktiskt sätt och föreslå sådant som kan öfverallt utan svårigheter tillämpas, icke blott på landet, utan äfven i stad, och detta kan sannolikt icke ordnas på någon annan grund än den nyssnämnde talare föreslog. Och jag föreställer mig verkligen, att nykterhetsvännerna skulle kunna vara nöjda, för den händelse Kongl. Maj:t kommer fram med ett sådant förslag. Likaså tror jag att detta sätt att ordna frågan skulle tillfredsställa allmänheten. Det hade naturligtvis varit önskligt, om Riksdagen med större tydlighet uttryckt denna mening, så vida man vill gå den vägen i skrifvelsen till Kongl. Maj:t, men det lär nu ej vara möjligt få någon ändring, sedan kammaren fattat sitt beslut i den första punkten.

Jag kan icke förstå annat än, att då vi hafva bestämmelser om en viss alkoholhalt på bränvinet, som får hållas till försäljning på krogarne, man äfven kan göra det samma i afseende på maltdrycker, som skola hållas till försäljning på ölstugorna, och jag är viss på, att om man bestämde, att alkoholhalten på ölet i detta fall icke finge öfverstiga 3 procent, skulle vi få ett öl, som icke vore berusande och på samma gång vore både godt och billigt. Kontrollen kunde

då göras vid bryggerierna, som ju blefve mycket lätt, och som gjorde en hel del trassel på ölförsäljningsställena öfverflödig. Jag har hört omtalas, att vid våra nya bryggerier man verkligen befitar sig om att tillverka godt öl af $2\frac{1}{2}$ à 3 procent alkoholhalt, som är lika godt, om ej bättre, än det öl, hvilket nu i allmänhet förekommer i handeln, och innehåller 6—7 procent. Kan man vinna saken på denna väg, vinner man ett godt resultat och ett stort mål i en för hela vårt land magtpåliggande fråga, då ju ölförsäljningen i landet kunde göras helt och hållet fri. Jag tror, att man kan vinna hvad man önskar på denna väg, och därför kan jag icke sätta mig mot att få frågan till Kongl. Maj:ts skärskådande. Och om saken ordnas på detta sätt undviker man en särskild lagstiftning för land och stad, som jag icke kan vara med om, då vi hafva tvistefrågor nog förut mellan stad och land, så att det icke är värdt tillskapa nya.

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

Kammaren kan nu förstå min ställning till frågan, men jag kommer icke att motsätta mig den föreslagna skrifvelsen i förhoppning, att när frågan återkommer från Kongl. Maj:t, han skall hafva undanröjdt de olägenheter, hvaraf skrifvelseförslagen lida, och framtälla sitt förslag derom för Riksdagen i ett annat förbättrade skick.

Häruti instämde herrar *Johansson* i Esset och *Pehrsson* i Önnerud.

Herr Bromée: Skiljandet af vin- och maltdrycksförsäljningen från all annan handel anser jag icke innebära någon fara eller olägenhet hvarken för allmänheten eller bryggerierna. I denna del har jag tillräcklig erfarenhet från min hemort. För 7, 8 år sedan såldes nästan i hvarenda handelsbod vin och maltdrycker tillsammans med andra varor, och det hände icke så sällan att när man kom till handelslokalerna, i synnerhet om qvällarne, man af berusade, som vistades der eller i dess närhet, hade många olägenheter. Men nu finnes i min ort icke en enda landthandlare, som säljer dylika drycker i förening med idkande af annan handel, och jag har hvarken sjelf erfarit eller hört någon annan, vare sig landthandlande eller allmänheten, som klagat. För bryggerierna synes det mig icke heller uppstå någon fara om motionen och utskottets utlåtande i denna punkt bifalles, ty oaktadt, som jag nyss nämnde, landthandlarne i Jemtland nu ej sälja öl, har bryggeriernas antal betydligt ökat. Således kan det icke vara en sanning det påståendet som i en till oss utdelad skrift förmenar: att man, om motionen skulle bifallas, kommer att störta en för jordbruket mycket vigtig industri, uti hvilken kapital på millioner vore nedlagda. Jag kan således icke hesitera att instämma i utskottets förslag. Jag skulle kunna hafva åtskilligt mer i denna del att anföra, men i denna sena timme vågar jag icke upptaga kammarens tid, utan inskränker mig i att instämma med dem som yrkat bifall till utskottets förslag.

Herr Andersson i Hasselbol: Vid denna sena timme skall jag afstå och ber blott få instämma i herr Waldenströms m. fl:s yttrande och skäl för antagande af utskottets förslag.

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker

m. m.

(Forts.)

Herr Gustaf Berg: Det hade varit min afsigt, att utförligt yttra mig i denna fråga, som jag anser vara mycket magtpåliggande, men då klockan närmar sig midnatt och ett trettioital af talare redan tagit kammarens uppmärksamhet i anspråk, skall jag icke vara mångordig, utan inskränka mig till att yrka bifall till min reservation.

Jag skall emellertid i sammanhang härmed be att gent emot herr Sven Nilsson få framhålla en synpunkt. Han fann det olämpligt i denna fråga, att en särskild lagstiftning skulle göra sig gällande för land och stad. För min del kan jag icke se, att det finnes något ondt uti ett sådant förhållande. Man bör nemligen lagstifta för landet hvad som passar för landet och för staden hvad som passar för staden. Så har man gjort uti flera andra hänseenden. Jag skall i sådant fall erinra om ordningsstadgan för rikets städer, om byggnadsstadgan, brandstadgan, om bränvinsförsäljningsförordningen; och äfven den nu förevarande förordningen angående försäljning af vin och maltdrycker upptager bland annat i 11 §, för landet en del bestämmelser angående försäljning af vin, som sakna sin motsvarighet för stad. Den af herr Sven Nilsson sålunda påpekade omständighet anser jag således icke utgöra något hinder att få en särskild lagstiftning i denna fråga för landet och staden. Jag skall nu hålla mitt löfte att endast yttra några ord och därför icke tillägga något vidare.

Herrar *Martin*, *Sundberg* i Vexjö, *Peterson* i Hasselstad och *Lilienberg* instämde med herr Berg.

Herr Liljeholm: Vore det så, som det med mycken tvärsäkerhet sagts i den skrift, som inom kammaren blifvit utdelad från svenska bryggeriföreningen, nemligen att ölkonsumtionen i viss mån bidroge till befolkningens civilisation och utgjorde en gradmätare på dess intelligens, skulle jag vara den första att motsätta mig utskottets förslag. Men jag tror man kommer sanningen närmare, om man vänder om satsen och säger, att ölkonsumtionen utgör ett hinder för folkets framåtgående i nyktert och sedligt afseende. Särskildt kan man se, huru som lättheten att åtkomma vin och maltdrycker verkar förstörande för ungdomen, då han i första bästa diversebod kan få sin önskan i detta fall tillfredsstäld. Jag föreställer mig, och derom äro vi nog alla ense, att den oförderfvade ynglingen drager sig för att gå in på en ölkrog och der, bland en massa ruskiga personer slå sig ned och requirera in vin eller maltdrycker. Men som det nu är stäldt, behöfver han icke göra sin lärospån på dessa offentliga ölstugor, utan endast vända sig till närmaste diversehandel, och der får han i all tysthet, hvad han åstundar. Får han en tid öfva sig uti dessa förskolor, är han snart inne på det sluttande planet, som i de flesta fall slutar med ekonomisk och moralisk ruin. På dessa, i korthet anförda skäl, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Med herr Liljeholm instämde herr *Larson* i Slättäng.

Herr Arhusiander: Af det anförande jag hade under diskussionen rörande första punkten torde kammaren hafva funnit, att jag står på den ståndpunkt, att jag önskar bifall till någondera af de förslag som äro framställda under denna, och jag gör det, därför att jag har erfarenhet från min hemort af de oordningar och olägenheter, som äro en följd af ölhandelns förening med annan handel. I staden kan det ändå gå an, ty der finnes polis, som utöfvar tillsyn och söker att upprätthålla ordning, men i stadens omedelbara grannskap der många sågverk äro belägna, hafva utom sågverksområdet en mängd personer slagit sig ned, som idka handel. Det finnes aktningstvårda undantag bland dessa handlande, som sälja endast nödvändighetsvaror, men jag nödgas säga, att det finnas andra, som endast begagna landthandeln som skylt för ölförsäljningen. Härigenom vållas sådana oordningar, hvarom jag hade tillfälle förra riksdagen att omnämna, och vill därför icke nu besvåra kammaren att ytterligare upprepa dem.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

Jag vill dessutom meddela, att jag fått en skrifvelse från ett uykterhetssällskap, »Hoppets här» i Sundsvall, bestående af 650 medlemmar. Likaledes har jag fått utdrag af kommunalstämmobeslut, som fattats i de närmast staden liggande kommunerna Skön och Timrå, uti hvilka enhälligt yrkats att öl- och vinhandel må skiljas från annan handel. Jag har varit tveksam om till hvilketdera af förslagen under denna punkt jag skulle ansluta mig, men har slutligen bestämt mig för herr Bergs reservation, till hvilken jag således, herr talman, ber få yrka bifall.

Herr Truedsson: I följd af nattens sena timme och den uttömmande diskussionen inskränker jag mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sandwall: En talare yttrade, att det vore en beklaglig sak att öl i så stor skala i vårt land konsumerades. Jag tar mig därför friheten att påpeka huru det förhåller sig med ölkonsumtionen i Sverige i förhållande till andra länder, der nationerna omöjligt kunna sägas hafva tagit skada af det öl, som de konsumerat. Jag finner då att ölförbrukningen, i liter räknadt, har på hvarje individ i nedannämnda länder uppgått till följande kvantiteter nemligen:

	På hvarje individ liter.
Bayern	247.5
Belgien	158
Württemberg	152
Storbritannien och Irland	129
Danmark	90
Baden	82.4
Nordtyskland	66.5
Förenta staterna i Nordamerika	58.0
Elsass-Lothringen	45
Norge	40

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

	På hvarje individ liter.
Österrike-Ungarn	33.3
Holland	31.6
Schweiz.....	31.6
Frankrike.....	21
Sverige	18.3

Man ser härutaf att i Bayern hvarje individ förbrukar nära 14 gånger så mycket öl, som den svenske individen förbrukar. Men den som varit i Bayern och flera än de andra länderna, hvilket jag åtskilliga gånger varit, han skall finna att befolkningen i dessa länder ingalunda är mera eller ens så mycket hemfallen under dryckenskapslasten som befolkningen i vårt eget land; man ser nemligen sällan i de länder, der öl i betydligt större skala konsumeras än i Sverige, en berusad person, medan man i vårt land tyvärr dagligen får skåda från krogarne kommande öfverlastade personer. Enligt mitt förmenande har detta sin orsak deruti att bränvinskonsumention, ehuru efter ölets införande betydligt reducerad, jemförelsevis är större i Sverige än i de mera ölkonsumerande länderna.

Herrarne må nu icke tro att jag är någon fiende till nykterheten eller vän af dryckenskapen, därför att jag icke kan biträda hvarken motionärernas eller utskottets förslag, och jag är öfvertygad om att icke någon i min ort, ej ens nykterhetssakens ifrigaste förkämpar, skall med skäl kunna tillvita mig något i detta fall. Men jag anser att när man vill verka för nykterheten, skall man börja i rätta ändan.

Det förhåller sig nog så, att oaktadt superiet i vårt land betydligt minskats, bränvinet dock fortfarande är skulden till många och svåra oordningar och mycket elände, men man eger ej rättighet att skylla allt detta på ölet så som motionärerna göra, ty äfven om ölet sedan grunden är lagd något bidrager till ruset, så är dock bränvinsupningen hufvudorsaken till berusningen. Under riksdagen 1853—1854 uppträdde många af de mest framstående representanterna och nykterhetsiffrarna inom riksdagen i rigtning att få infördt i vårt land tillverkningen af s. k. bayerskt öl och två af dessa framstående män väckte motion om beviljande af anslag om 50,000 kronor, i ändamål att man skulle utskicka till Bayern lämpliga personer, för att lära sig konsten att brygga bayerskt öl, och detta i den afsigten, att man med ölet skulle utrota bränvinet. Det har också, som talaren på malmöbänken framhöll, till stor del lyckats. Bränvinstillverkningen i vårt land, som för några år sedan uppgick till 30 millioner kannor om året, har sjunkit så betydligt, att den nu icke torde uppgå till mer än $\frac{1}{3}$ af hvad den förut utgjorde. Det har sålunda visat sig att ölförbrukningen utgör ett medel till att utrota bränvinet.

Men efter mitt förmenande förefinnes att taga i beaktande en annan omständighet, som icke påpekats. Jag tror nemligen icke att det kan vara förenadt med rättvisa och billighet att med ett enda slag störta en stor näringsgren, som tillkommit på Riksdagens initiativ och under lagens skydd vunnit stor utveckling, genom att stifta en lag som, om den än tills vidare tillåter tillverkning af öl, dock lägger

sådana hinder i vägen för dess försäljning, att handteringen af sig sjelft måste gå under. Det betyder naturligtvis ingenting att en och annan eller måhända de flesta personer, som anlagt dessa bryggerier blifva med lagens hjälp ruinerade, icke heller att tusentals arbetare och deras familjer ställas utan arbete och utan bröd, blott ölet blir utrotadt!?

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Jag vet, som jag förut antydde, att jag genom mitt uppträdande emot så väl motionärernas som utskottets förslag skall anses som fiende till nykterhetssträfvandena, och ehuru äfven jag fått uppmaning från min hemort att arbeta för motionerna kan jag icke frångå den öfvertygelse jag har, nemligen att ölets utrotande skall återupplifva det fordom hejdlösa bränvinsuperiet och således betydligt skada i stället för att gagna nykterhets-saken.

Här föreligger en motion af Eriksson i Norrby om bränvinsbränningens successiva upphörande och följaktligen bränvinets utrotande å landet. Den motionen skulle jag gerna velat vara med om. Det har anmärkts i detta hänseende att bränvinet ger landet så stora inkomster i statskassan, att man icke kan vara af med det. Men lägg skatt på ölet i stället, och låt dem som dricka öl betala de inkomster, som staten skulle mista, om bränvinet tages bort! Detta vore ett radikalt sätt att vinna målet i nykterhetens intresse.

Jag anförde år 1888 under debatten om ölfrågan och sökte genom ett anförande af Professor Curt Wallis visa huru oändligt nykterhet och sedlighet vunnit i Amerika sedan man der började införa tillverkningen af bayerskt öl, hvarigenom konsumtionen af spritdrycker betydligt minskats, och jag vill nu påpeka hurusom Österrike och andra länder arbeta på ett allmännare användande af ölet, för att derigenom undantränga starkare drycker.

Samtidigt anstränga nykterhetsifrarne i Sverige alla krafter för att utrota en läskande och behaglig dryck, som innehåller 4 å 5 procent alkohol, hvaraf enligt min mening följer att bränvin hållande 40 å 50 procent kommer att i vida större mängd än nu konsumeras.

Då tiden är så långt framskriden som öfver midnatt, så vore orätt att längre upptaga kammarens tid, men jag anser mig böra påpeka en omständighet, som torde böra beaktas vid inskränkning af ölförsäljningen, att det måste hemtas långa vägar och i större parti.

Ölet kan såsom innehållande ringa alkohol icke länge förvaras utan att blifva odrickbart hvarjemte det är svårare att transportera. Bränvinet deremot tager ringa utrymme, tager ingen skada af ålder utan tvärt om, hvadan äfven dessa omständigheter utgöra en lockelse för konsumenten att föredraga bränvinet framför ölet, och hvad nykterheten derpå skall vinna kan jag ej inse.

Vill man nu nödvändigt få bort ölet, så anser jag det vara bättre att ärligt säga som det är och att hellre förbjuda tillverkningen än att steg för steg underminera denna näring, men i så fall anser jag att staten har skyldighet att inlösa bryggerierna.

Vill man deremot så småningom förbjuda all tillverkning af bränvin, som jag anser vara det rätta, så bör väl staten vara skyldig

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

att hålla dem skadeslösa från direkt förlust, som egnat sig åt brän-
vinshandteringen.

Det är nemligen icke nog att vara nykterhetsiffrare, man måste
också vara rättvis.

Herr Wretlind: Det passar sig mycket bra för mig att få
ordet efter herr Sandwall, då jag är i tillfälle visa, att de konklusioner,
hvartill han kommit, bero på okunnighet om de verkliga förhållandena
och därför äro fullkomligt ohållbara. Detsamma gäller om talarens på
malmöbänken påståenden, då han i början af diskussionen trodde, att
öl vore ett medel att undantränga bränvinet. Detta är så litet öfverens-
stämmande med verkliga förhållandet, att saken förhåller sig alldeles
tvärt om. Af statistiken framgår, att ölkonsumtionen i Tyskland är
88 liter per hufvud per år, men det är långt ifrån, att bränvinsförbruk-
ningen blifvit mindre för det. Jag har här en bok utgifven af en tysk,
sanitetsrådet Baer, känd författare på detta område. I denna bok
finner man att hvarje person i Tyskland konsumerar, oaktadt
ölförbrukningen är så stor, icke mindre än 15,8 liter bränvin af
45 procent alkoholhalt, eller 7,14 liter ren alkohol. Det är nära
dubbelt mot här i landet. Äfven i Bayern, der en hvar dricker 209
liter öl, är dock förbrukningen af bränvin på 45 procent 6 liter.
Bränvinskonsumtionen har på sista åren ständigt ökat i Tyskland
trots ölet. Detsamma är förhållandet i Danmark, Belgien och Frankrike.

Bryggeriföreningen frågar i sin tidning: »Hvem har kunnat
förspörja någon tillbakagång i det tyska folkets moraliska eller
fysiska utveckling?» Jo, det kan den, som tagit reda på saken. Statistiken
visar nemligen att på de tyska sjukhusen vårdades för alkoholism
och delirium under år 1877 10 patienter på 100,000 invånare och
under år 1884 icke mindre än 19,8 på 100,000 invånare. Efter 7
års förlopp hade således antalet af dylika patienter så när fördubblats.

Ser man återigen på de tyska dårhusen, så finner man att,
medan dessa bland sina patienter hade 1877 5,898 personer lidande
af alkoholism, så funnos 1885 på dessa dårhus icke mindre än
13,588 personer af samma slag, d. v. s. antalet hade mer än för-
dubblats.

I Preussen dogo under år 1877 i delirium tremens 1,077 män och
88 kvinnor, d. v. s. summa 1,165. Men under året 1885 utgjorde
för Preussen antalet af i delirium tremens döda 1,213 män och 121
kvinnor, d. v. s. summa 1,334, — en ganska betydlig ökning på 8 år.

I Danmark funnos på 1,000 själmördare under åren 1835—1844
154 drinkare, men deremot under åren 1871—1875 362 d:o, d. v. s.
mer än dubbelt så många.

Vid ett möte, som hölls i danska nationalekonomiska föreningen
i november förlidet år för att diskutera frågan om ölskatten fattades
en för tillståndet i Danmark fullt betecknande, af medicine doktor
Ditlevsen formulerad resolution, så lydande: »Regeringens lagförslag om
förhöjd skatt på bränvin och öl, förordades sedan det nu konstaterats,
tt fylleriet i Danmark tilltager i ohyttig grad, och särskildt att
öldrickandet florerar vid sidan af bränvinskonsumtionen.»

Det är således alldeles icke öfverensstämmande med verkliga förhållandet, att maltdryckerna visat sig undantränga de starkare dryckerna, utan i själfva verket förhåller det sig tvärt om; med en ökad ölkonsumtion stiger också bränvinskonsumtionen.

Jag skall icke längre upptaga kammarens tid, men jag vill blott mot dem, som benämna ölet för »dagakarlen's supanmat», påvisa att det är en dyr och dålig supanmat, ty enligt af Almén 1885 gjorda undersökningar hade 1 kilogram öl, som kostar 30 öre, ett näringsvärde af endast 0,7 öre. Deremot hade ett kilogram svagdricka, som kostar 2 öre, ett näringsvärde af 1½ öre. I fall man nu skall dricka maltdrycker, är alltså skäl i att använda den dryck, som kostar mycket mindre, men som besitter ett högre näringsvärde. Jag anhåller, herr talman, om bifall till utskottets förslag.

Herr Larsson i Mörtlösa: Jag ber att endast få till protokollet tillkännagifva, att jag röstar för bifall till utskottets förslag. Några särskilda skäl behöfver jag icke anföra, då sådana blifvit tillräckligt framdragna.

Herr Ekeborgh: Det kan visserligen synas djerft att vid denna nattens sena timme taga ordet, till och med med anspråk att få behålla det några minuter. Jag skall dock icke blifva synnerligen mångordig. Skälet hvarför jag begärde ordet är att jag anser denna fråga vara synnerligen vigtig för vårt land och som ursäkt kan jag anföra att jag så sällan plägar taga kammarens tid i anspråk. En talare på jönköpingsbänken yttrade helt nyss, att, om kammaren skulle bifalla det nu föreliggande förslaget skulle detta vara ungefär detsamma som att ruinera ölbryggerne. Denna farhåga eger jag verkligen icke, ty deras handtering har visat sig vara så fördelaktig och inkomstbringande att det sannerligen icke skulle gräma mig, om de hädanefter komme att förtjena något mindre än förut. Det heter i den förut omtalade skrifvelsen från bryggeriföreningen, att från södra Sverige har icke något behof af förändring i lagstiftningen gjort sig gällande. Jag skulle kunna fråga: huru vet bryggeriföreningen detta? Jag säger dock icke detta, utan fastmer: derpa har bryggeriföreningen icke någon reda! Jag skall be att med den närmare kännedom, jag har om förhållandet, få upplysa om, huru det tillgår med denna försäljning af öl i öppna handelsbodas. Huru går det till dermed? Jo, när det finnes en person, som egentligen icke vet, hvad han skall taga sig till, men vill förtjena sitt bröd på lättast möjliga sätt, huru gör han då? Jo, han begär tillstånd att få idka handel med bröd och mjölk, kanske skaffar han sig också en eller annan burk med karameller, men det hufvudsakligaste är icke handeln med dessa artiklar, utan med öl. Nå, ja, säger man, men ölet får icke förtäras på stället! Nej, visserligen, det förtäres heller icke på det ställe, hvaröfver han eger att förfoga, utan på ett litet afstånd derifrån. Och för att visa sitt tillmötesgående mot en köpande kund, så lennar säljaren honom icke endast buteljen till läns, utan på en lätt tillgänglig hylla i boden finnes dessutom både glas och korkskruf. Derpå tager köparen hela denna attiralj och går ut och

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)*

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

tömmer flaskorna antingen ensam eller i sällskap med flere kamrater, hvarefter han sedan tacksamt lemnar tillbaka, hvad han lånat. Att sådana förhållanden icke kunna vara med god ordning förenliga och att oordning äfven härflyter deraf, det synes ligga i öppen dag.

Jag skall äfven be att få tala något om från ett större samhälle, som eger egen municipalstyrelse. Der fortgick ölhandeln en tid bortåt, och den florerade i ganska betänkelig grad. Då föreslog municipalstyrelsen, och stämman, ganska talrikt besökt, beslöt ehahanda, nemligen att till Konungens befallningshafvande ingå med en anhållan derom, att *all* ölförsäljning inom detta samhälle måtte upphöra. Beslutet remitterades till kommunalstämman. Äfven denna, ganska talrikt besökt, förordade på det varmaste bifall till municipalstyrelsens beslut för så vidt icke lagliga hinder derför förefunnes. Men handlandena derstädes, de uppreste sig mot detta beslut såsom en man. Frågan är emellertid ännu icke afgjord, och jag kan således icke veta, huru dermed kan komma att gå.

Man har sagt, att det framlagda förslaget skulle vara ett ingrepp i näringsfriheten. Jag vill i detta sammanhang verkligen icke att de få ord, som utskottet anför i nämnda hänseende, icke skola få inflyta i protokollet, hvarför jag ber att få uppläsa dem. Utskottet säger i fyra till fem rader: »denna näringsfrihet bör, såsom all frihet, vara lagbunden i den omfattning, att den icke kommer i kollision med ännu viktigare intressen, såsom, i nu förevarande hänseende, nykterhetens och sedlighetens. Här af följer äfven, att, om dessa intressen fordra en inskränkning uti näringsfriheten, inskränknungen bör utan all tvekan af lagstiftaren företagas.» På senare tider har ofantligt mycket blifvit gjordt för befrämjande af nykterheten och sedligheten i landet, och detta förslag, som nu föreligger, förefaller mig åtminstone vara af så stor betydelse, att jag icke kan annat än på det varmaste förorda bifall till detsamma.

Herrar Jönsson i Mårarp, Andersson i Bringåsen och Lundström instämde häruti.

Herr Peterson i Hamra: Jag anhåller att få till protokollet antecknadt, det jag från mina kommittenter erhållit skrivelser med anhållan om att i nykterhetens intresse biträda de motioner, som i denna fråga blifvit väckta. Af egen och fri öfvertygelse vill jag dessutom biträda det skrivelseförslag, som föreligger i nu behandlade femte punkt, till hvilket jag alltså yrkar bifall.

Herr Nydahl: Då tillräckligt förut här talats i denna fråga skall jag nu icke längre hysa någon tvekan att förena mig med dem, som yrkat bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Häruti förenade sig herrar Persson i Heljebol och Jansson i Krakerud.

Herr Andersson i Tenhult: Då tiden redan är så långt framskriden att klockan är öfver tolf på natten skall jag fatta mig mycket kort.

Flere talare hafva här instämt i den reservation, som herr Gustaf Berg afgifvit. Då jag för min del lifligt önskar, att det ändamål, som afses med motionen, måtte komma till stånd, tror jag, att det icke skulle vara lämpligt att påyrka en lagstiftning särskildt för städerna och särskildt för landsbygden, ty i detta fall kan en sådan vara lika behöflig för det ena stället, som för det andra. Då jag har denna uppfattning af frågan, är det helt naturligt, att jag kommer att yrka bifall till det resultat, hvartill utskottet kommit. Jag gör detta därför, att jag icke allenast från min hemort utan äfven från andra håll fått adresser, hvilka uttala sympatier för de motioner, som nu föreligga.

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.
(Forts.)

Såsom jag nämnde skall jag nu yrka bifall till utskottets förslag.

Herr *Andersson* i Löfhult instämde häruti.

Herr *Petersson* i Brystorp: Jag vill endast tillkännagifva, att jag biträder utskottets förslag och gör det så mycket hellre, som det står i öfverensstämmelse med mina kommittenters åsikter i frågan.

Herr *Petersson* i Boestad: Jag vill endast hafva till protokollet antecknad att jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr *Erickson* i Bjersby: Utskottets förslag bifalles.

Herr *Sjöberg*: Då min motion i denna fråga sammanfaller med herr P. P. Waldenströms motion i ämnet, skall jag yrka bifall till den nu föredragna punkten i utskottets förslag.

Herr *Vahlin*: Jag skall blott be att få till protokollet antecknad det jag, med hufvudsaklig anslutning till de skäl, som blifvit anförda af herrar Sandwall och *Andersson* i Malmö, kommer att rösta för afslag å utskottets hemställan så väl i mom. a) som i mom. b).

Häruti instämde herr *Höglund*.

Herr *Jansson* i Saxhyttan: Efter den långa och sakrika debatt, som här hållits i detta ämne kan det icke finnas något nytt att säga i frågan. Jag skall därför inskränka mig dertill att säga att det är en pligt att från lagstiftningens sida understödja det pågående nykterhetsarbetet. Då utskottets förslag går i denna riktning vill jag också yrka bifall till detsamma.

Herr *Werner*: Jag begärde ordet endast för att med allt erkännande för de sträfvanen för nykterheten som gifvit sig tillkänna i de föreliggande motionerna få nämna att de dock äro ett intrång i näringsfriheten, på hvilken vi i andra frågor hålla så mycket.

Jag ber därför att få instämma i den af herr *Andersson* från Malmö afgifna reservationen.

Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.

(Forts.)

Herr Nilsson i Rinkaby: Herr vice talman, mine herrar! Då jag nu hör så många granna, vackra tal om nykterheten, så måste jag säga, att föga fattas i att jag blir absolutist. Men om jag det icke gör, skall jag ändock säga herrar nykterhetsvänner, att jag icke skall svika dem i voteringen. Herrarne torde påminna sig, att jag har ett godt öga till bryggarne. Jag hade förlidet år en motion, att bryggarne skulle betala skatt för sin tillverkning. Jag tycker, att denna nu förevarande motion icke går i den riktning som jag skulle vilja. Jag har alltid tyckt som så, att det fins två sorters näringsidkare som tillverka rusdrycker, men som äro helt olika beskattade. En bränvinsbrännare t. ex. har först att bygga sitt kostbara bränneri, och sedan får han betala en dryg skatt för sitt fabrikat, och får knappt någonting i behåll. Och så får han inte en gång sälja sin vara hur som helst, ty han får nemligen icke sälja mindre än 100 kannor i sender. En ölbryggare deremot betalar icke alls någon skatt för sin tillverkning och han får sälja den hvar som helst och kastar in den ena sedelbundten efter den andra i banken! Bränvinsbrännaren deremot betalar som sagdt sin stora skatt, och dessutom måste han betala en hel mängd folk, timmermän, smeder, murare, kolhandlare och brännmästare — ja, hvem kan uppräknå alla sugmaskar, som bita sig fast vid honom och till hvilka hans pengar gå. Jag vill därför gerna vara med om att något stäfja försäljningen af öl. Men det är knappast värdt att tala om det nu, eftersom här icke föreligger något förslag om att beskatta bryggarne. Vissserligen sade herr Sandwall, att han möjligen skulle vilja vara med om att beskatta bryggarne — och jag skulle då få vatten på min qvarn. Men medan jag har ordet skall jag fråga herrarne, då det nu är så sent, hvad tror väl herrarne är det första som i morgon skall väcka herrarne ur morgonslummern? Är det, menn tro, icke bryggardrängarne, som komma ramlande med sina stora lass för att lossa dem, körande gata upp och gata ner? I dag på morgonen då jag gick hit till riksdagen, så höll en sådan der ölmenniska utanför mitt logis med sitt lass. Jag kastade några ögonkast derpå och mätte upp lasset på längden och bredden och höjden och så multiplicerade jag och fick det till 800 buteljer. Jag frågade drängen som körde: hur många sådana lass säljer ni om dagen? Han svarade 6 eller 7 stycken. Tänk nu om bryggarne betalade bara en så liten skatt som 1 öre per halfbutelj, så hade staten genast 50 kronor om dagen bara för hvad *en* dräng körde! Och inte må herrarne tro, att hvarje bryggare har endast *en* dräng som kör på det viset. Nej, ända till 30, 40 stycken. Och ser man inte hur den ena bryggerikolossen reser sig efter den andra? Ute på landet köra dessa bryggaredrängar kors och tvärs med sina stora omnibussar och göra sin aflastning hos landthandlande och bierstugor. Sedan, om qvällarne, är det inte just så sällsynt, att drängar och arbetare och allehanda småfolk samlas der och göra sig ärende med att köpa litet snus eller tobak eller hvad det kan vara, men så börja de dricka öl och låta så den ena halfbuteljen efter den andra — jag menar naturligtvis ölet — rinna ner i halsen; och sedan skall man se, att de ställa till gräl och slagsmål och spektakel. Nej, därför är jag visst med om att stäfja detta ofog och jag kommer

alltså i dag att biträda nykterhetsvännerna i denna punkt. Men deras förslag att utrota både brännvin och öl, det tror jag aldrig kan gå för sig, ty det är en fantasi. Jag skall, som sagdt, icke svika dem i deras förhoppning, att denna motion skall gå igenom. Men skulle det hända, att den icke blir af Riksdagen bifallen, så skola vi ändå söka lura bryggarne så att vi skola låta bli att dricka öl, då vi äro törstiga.

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

Herr Anderson i Himmelsby: Jag vill endast tillkännagifva, att jag kommer att rösta för bifall till utskottets förslag.

Herr Ollas A. Ericsson: Jag vill endast be att få yrka bifall till utskottets förslag i den nu föredragna punkten.

Herr Björck: Herr vice talman, mine herrar! Jag skulle icke ha begärt ordet i denna fråga, om det icke varit ett yttrande af herr Dahlberg, som jag ville bemöta. Han uppläste en skrift, hvaraf framgick, att han ville beröfva arbetaren ölbuteljen ur hans »matsäcks-skäppa.» Ja, det kan nog så vara, att han det vill. Men så sade han sedan ytterligare, att han trodde, att icke någon ordentlig arbetare i allmänhet tar en half butelj öl till sina måltider. Jag vill då fråga nämnde herr Dahlberg: hur kan han, som kanske har sitt bord dukadt med tre, fyra rätter väl lagad mat och med viner att skölja ner den med, hur kan han ändock komma och säga, att en arbetare icke ens behöver öl till sin mat? Det är denna protest, som jag velat uttala mot herr Dahlbergs anmärkning, en anmärkning, som träffar mig såsom arbetare. Jag anser detta icke vara rätt, och på grund deraf vill jag äfven säga herr Waldenström från Gefle en sak. Han räknade på de många namnteckningarna på sina listor, 70 å 80,000 namn tror jag det var. Han trodde att denna siffra var så förskräckligt stor. Men det är icke så mycket i förhållande till svenska folket i dess helhet. Eller har han lärt sig räkna majoritet på det viset i Amerika?

Jag yrkar afslag å alla punkterna i utskottets förslag.

Herr Andersson i Malmö: Herr vice talman, mine herrar! Jag ber om några sekunder för att begagna dem till att besvara den tillrättavisning, som herr Ivar Månsson behagade gifva mig. Han sade nemligen, att vi borde vara befriade från att höra uppläsas några sådana citat ur »bryggeritidskrifter», som jag tog mig friheten anföra. Jag vill då erinra honom om, att riksdagsordningen föreskrifver icke *hvilka* tidskrifter som här skola få uppläsas eller citeras.

På samma gång ber jag få göra en liten rättelse i herr Waldenströms anförande. Då jag för en stund sedan hade ordet, yttrade jag, att i fall en arbetare skulle gå bort i en handelsbutik för att köpa smör och bröd, så skulle det — om vi antog att det nu framlagda förslaget blifvit lag — vara honom förment att der köpa sig en butelj iskällardricka. Jag vill fästa herr Waldenströms uppmärksamhet på, att vårt iskällardricka — här i Stockholm så väl som i

*Angående
ändringar
i förord-
ningen om
försäljning
af vin och
maltdrycker
m. m.*

(Forts.)

andra städer — i regel håller tre procent alkohol, och att således denna dryck icke, såsom han antog, kan rubriceras till dem, hvilkas försäljning enligt förslaget skulle vara fri.

Herr Månsson: Jag skall icke länge upptaga kammarens tid. Jag ville endast svara herr Andersson från Malmö. Jag vill i sådant hänseende säga, att jag visst icke vill förhindra honom att göra sådana citat, som han gjorde. Jag menade blott, att det vore önskligt om vi kunde slippa sådana citat — som hvarken lösa eller binda; och jag har aldrig tänkt på att mot honom tillämpa grundlagen i detta fall.

Medan jag har ordet skall jag emellertid be att äfven få göra en liten erinran till herr Waldenström. Han gjorde en folkräkning i landet och sade, att de fleste ville ett bifall till utskottets förslag, och att således det öfvervägande antalet skulle vara rena nykterhetsvänner, som ville att en handlande icke skulle få sälja öl. Om detta hans antagande är riktigt, så skulle det naturligtvis bli de bästa resultaten för sådana handlande, som icke ha ölförsäljning — ty dit skola alla nykterhetsvänner gå, d. v. s. åtminstone alla sådana, som icke vilja, att en handlande skall få sälja öl. För de handlande, som icke sälja öl, skall det således bli ett utomordentligt tillfälle till förtjenst och fördelen skall stå på deras sida. Och så skall heller ingen anledning finnas för den ene handlanden att tvinga den andre att skaffa sig denna rätt att sälja öl.

Öfverläggningen var slutad. Herr vice talmannen upptog till särskilda propositioner de olika yrkanden som derunder förekommit, nemligen: 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till herr G. Bergs reservation, sådan den under öfverläggningen af honom formulerats; 3:o), 4:o) och 5:o) bifall till de af herrar Elowson, Månsson och Wester under öfverläggningen framställda särskilda förslag; samt 6:o) afslag å så väl utskottets hemställan som den i ämnet väckta motionen; och fann herr vice talmannen yrkandet på bifall till utskottets hemställan hafva flertalets mening för sig. Votering blef likväl begärd och företogs, sedan till kontraposition antagits yrkandet på afslag, enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad kammarens andra tillfälliga utskott hemställt i 5:te punkten af dess utlåtande n:o 3 (i samlingen n:o 20), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, är utskottets nämnda hemställan af kammaren afslagen.

Omröstningen visade 98 ja mot 57 nej; i följd hvaraf kammaren bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 2 och 3.

Biföllos.

Efter föredragning slutligen af *punkten 4* anförde:

Herr Bergendahl: Jag skall be att få yrka återremiss på förevarande punkt, för att, i händelse Första Kammaren skulle komma att afslå den af Andra Kammaren godkända 5:te punkten i betänkandet, något resultat må kunna vinnas af de motioner som denna berör.

Herr Gustaf Berg: Jag nödgas motsätta mig det förslag, som väckts, och anser mig böra göra det med hänsyn till utgången af den nyss företagna voteringen.

Vidare yttrades icke. Punkten bifölls.

Jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen skulle kammarens beslut i afseende å punkterna 1 och 5 genom utdrag af protokollet delgifvas medkammarerna.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden

n:o 40, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för Borås jernvägsaktiebolag att af bolagets skuld till riksgäldskontoret afbetala 300,000 kronor m. m.;

n:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för utrotande af ollonborrarna inom Hallands och Kristianstads län;

n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en del utaf den s. k. lasarettstomten i Falun;

n:o 43, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i villkoren för öfverlåtelse till Göteborgs stad af eganderätten till kronans andel i förra Ostindiska kompaniets fastighet i nämnda stad; och

n:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Vissefjerda Storegård n:o 1 i Kalmar län; samt

Första Kammarens protokollsutdrag (n:o 143) innefattande delgifning af kammarens beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande (n:o 3), i anledning af väckt motion angående skrivelse till Kongl. Maj:t i fråga om samtrafik mellan enskilda telefontät och statens interurbana telefonledningar m. m.

§ 4.

Justerades ett protokollsutdrag.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr	<i>A. F. Broström</i>	under 14 dagar fr. o. m. den	29	dennes,
»	<i>E. G. Fredholm</i>	» 14 » » »	27	»
»	<i>P. Waldenström</i>	» 14 » » »	29	»
»	<i>Sven Nilsson</i>	» 10 » » »	29	»
»	<i>A. Svartling</i>	» 14 » » »	28	»
»	<i>A. F. Liljeholm</i>	» 14 » » »	29	»
»	<i>J. Eliasson</i>	» 11 » » »	29	»
»	<i>F. Peterson i Tjärsta</i>	» 12 » » »	27	»
»	<i>K. Söderblom</i>	» 14 » » »	27	»
»	<i>J. Andersson i Örstorps</i>	» 14 » » »	28	»
»	<i>P. Truedson</i>	» 14 » » »	28	»
»	<i>A. Larsson i Slättäng</i>	» 14 » » »	28	»
»	<i>O. Andersson i Lyckorna</i>	» 14 » » »	29	»
»	<i>K. A. Kihlberg</i>	» 9 » » »	30	»
»	<i>A. Nilsson i Rinåaby</i>	» 14 » » »	28	»
»	<i>L. F. Odell</i>	» 10 » » »	29	»
»	<i>K. E. Holmgren</i>	» 10 » » »	31	»
»	<i>A. G. Anderson i Himmelsby</i>	» 12 » » »	27	»
»	<i>E. Forsselius</i>	» 6 » » »	27	»
»	<i>E. Svensson i Karlskrona</i>	» 10 » » »	30	»
»	<i>P. Ersson i Vestlandaholm</i>	» 14 » » »	28	»
»	<i>A. G. Olsson i Frösvi</i>	» 14 » » »	28	»
»	<i>N. S. Håkansson</i>	» 14 » » »	28	»
»	<i>C. G. Bäckgren</i>	» 14 » » »	28	»
»	<i>P. Svensson i Brämhult</i>	» 14 » » »	28	»
»	<i>A. P. Danielsson</i>	» 14 » » »	27	»
»	<i>F. G. Sandvall</i>	» 13 » » »	27	»
»	<i>J. Bengtsson i Gullåkra</i>	» 14 » » »	28	»
»	<i>J. A. Johansson i Bastholmen</i>	» 8 » » »	28	»
»	<i>A. Persson i Mörarp</i>	» 14 » » »	28	»
»	<i>I. Månsson</i>	» 12 » » »	29	»
»	<i>A. Svensson i Bossgården</i>	» 12 » » »	27	»
och	» <i>E. Olsson i Kyrkebol</i>	» 9 » » »	3	instundande april.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,48 på natten.

In fidem
A. E. J. Johansson.